

סנהדרין פרק תשיעי ואלו הן הנשרפין עה, א
מתוך "גמרא נוקה"
על שם הורי נפתלי וחנה הולנדר הכ"מ

מקרא:

דברי הגמרא באותיות כאלה: ROD 12; רש"י בתוך הגמרא בסוגריים () ובתוך הסוגריים - אותיות MIRIAM 10; מראי מקומות גם MIRIAM 10; מובאות וציטטות בגופן NARKISIM; השלמת פסוקי המקרא בסוגריים () ובאותיות NARKISIM 10; הערות: בסוגריים [] באותיות CourierNew 10; ההערות עם קידומת # אינם פשט הגמרא אלא הערת העורך לבדיקת הלומד.
תחילת עמוד - בתחילת שורה, אפילו באמצע משפט - כך:
(תענית ב, ב)
הגירסא: לפי דפוס וילנא עם אחדים מההגהות שעל הדף - לפי הנראה לי כנחוצן לצורך הפשט הפשוט.

מקרא: בתחילת הדף

הערות בשולי הדף - בתצוגת דף אינטרנט אפשר - באקפלורר - להניח עליהם את הסמן ואז מופיעה ההערה בחלון. אפשר גם לראות אם עוברים לתצוגה של דף הדפסה.

In Explorer, Footnotes become visible when the cursor rests on the number of the footnote.

הערות וטבלאות באנגלית - ע"י כולל עיון הדף, ראש הכולל הרב מרדכי קורנפלד -

Producers of the Dafyomi Advancement Forum, <mailto:daf@dafyomi.co.il>,

<http://www.dafyomi.co.il/>

This material is ©2009 by Julius Hollander 27 Bialik St., Petah Tikva, Israel 49351

Permission to distribute this material, with this notice, is granted - with request to notify of use at yeshol@gmail.com.

משנה:

ואלו הן הנשרפין: הבא על אשה ובתה (בגמרא מפרש לה) ובת כהן שזנתה (כלומר: וכן בת כהן שזנתה - היא בשריפה, אבל בועלה לאו בשריפה הוא).
יש בכלל 'אשה ובתה' (כלומר: אשה ובתה כתיבי בהדיא, כדמפרש בגמרא: דהאי 'אשה ובתה' היינו חמותו, דשריפה כתיבא בה, כדכתיב (ויקרא כ"ד) 'את אשה ואת אמה זמה היא באש ישרפו אותו ואתה', ויש בכלל - כלומר: מינייהו ילפינן כולהו הנך בגזירה שוה כדלקמן בברייתא): בתו (מאנוסתו, דלאו בת אשתו דנחייב עליה משום 'בת אשתו', דהא אנוסה - לאו אשתו היא), ובת בתו (שהיה לו מאנוסתו), ובת בנו (שהיה לו מאנוסתו), ובת אשתו (בין שהיא בתו בין שהיא חורגתו), ובת בתה, ובת בנה, חמותו, ואם חמותו, ואם חמיו.
[ויקרא יח': ערות בת בן או בת בתך לא תגלה ערותך כי ערותך הנה]
[ויקרא יח': ערות אשה ובתה לא תגלה את בת בנה ואת בתה לא תקח לגלות ערותה שארה הנה זמה הוא]
[ויקרא כ"ד: ואיש אשר יקח את אשה ואת אמה זמה הוא באש ישרפו אותו ואתה] ולא תהיה זמה בתוכם]

גמרא:

'הבא על אשה'; 'שנשא בתה' לא קתני, אלא 'הבא על אשה ובתה' - מכלל דתרוייהו לאיסורא, ומאן נינהו? חמותו ואם חמותו, וקתני 'יש בכלל אשה ובתה' - מכלל דתרוייהו כתיבי בהדיא, והנך מדרשא אתיא (כלומר: מכדי מדקתני סיפא 'יש בכלל וכו' - מכלל דהאי 'אשה ובתה' - בהנך דכתיבין מיירי, ולא באשתו ובבת אשתו קאמר אלא בחמותו, דשריפה כתיב בה; והא 'הבא על האשה' דקתני - לאו באשתו הוא, דאם כן 'הבא על האשה ואמה' מבעי ליה למתניה! וא"נ [ואי נ"מ] הך 'אשה' - אחמותו קאמר, הוה ליה למתניה 'הבא על האשה שנשא בתה', דהיינו חמותו! הא לא קתני אלא 'הבא על אשה ובתה'?! - מכלל דתרוייהו לאיסורא, ולא החכרה אשתו לכאן; ומאן ניהו? - חמותו ואם חמותו, והכי קאמר: הבא על אם חמותו או על בתה - דהיינו חמותו, וקתני 'יש בכלל אשה ובתה' - כולהו הנך, אלמא הך 'אשה ובתה' כתיבי בהדיא) !
הניחא לאביי, דאמר (בפירקין דף עו.) גבי פלוגתא דרבי ישמעאל ורבי עקיבא) 'משמעות דורשין איכא בינייהו' (ומסיק למילתיה דלרבי עקיבא כתיבא בהדיא אם חמותו) - מתניתין מני? - רבי עקיבא היא; אלא לרבא, דאמר (בין לרבי ישמעאל בין לרבי עקיבא לא כתיבא אלא) 'חמותו לאחר מיתה' איכא בינייהו (בחמותו שבא עליה לאחר מיתת אשתו פליגי) - מתניתין מני?
אמר לך רבא: תני 'הבא על אשה שנשא בתה' (דהיינו חמותו, דכתיבא בהדיא 'איש אשר יקח את אשה' דהיינו אשתו ואת אמה, דהיינו חמותו).

'יש בכלל 'אשה ובתה'... חמותו ואם חמותו ואם חמיו' (קתני נמי 'חמותו' ומילתא דתמיה היא, דהווא לאו מדרשא אתא וקתני בהדיהו) ? ! - לאביי (דאמר חמותו ואמה כתיבן בהדיא, [כי המשנה כרבי עקיבא]), איידי דקא בעי למיתנא 'אם חמיו' (דאתיא מדרשא) - תני נמי (נקטאגב ריהטא) 'חמותו ואם חמותו'; לרבא, איידי דקא בעי למיתנא 'אם חמיו ואם חמותו' תני נמי 'חמותו'.

מנהני מילי [שכל אלה אסורים, ונענשים בשריפה] ?
דתנו רבנן: (ויקרא כ"ד) [ואיש אשר יקח את אשה ואת אמה] זמה הוא באש ישרפו אתו ואתהו ולא תהיה זמה בתוכם]; אין לי אלא אשה ואמה (דהיינו חמותו), בת אשה ובת בתה ובת בנה מניין? נאמר כאן (בשריפה) 'זמה (היא)' ונאמר להלן (באזהרת בתה ובת בתה ובת בנה שארה הנה זמה) 'זמה (היא)' [ויקרא יח, יז]: ערות אשה ובתה לא תגלה; את בת בנה ואת בת בתה לא תקח לגלות ערותה שארה הנה זמה הוא] מה להלן בתה ובת בתה ובת בנה - אף כאן (לענין עונש שריפה) בתה ובת בתה ובת בנה (בהאי דינא דהאי קרא).
מניין לעשות זכרים כנקבות? (לקמן מפרש)
נאמר כאן 'זמה' ונאמר להלן 'זמה': מה להלן זכרים כנקבות אף כאן זכרים כנקבות.
מניין לעשות למטה כלמעלה? (לקמן נמי מפרש)
נאמר כאן 'זמה' ונאמר להלן 'זמה': מה להלן למטה כלמעלה אף כאן למטה כלמעלה, ומה כאן למעלה כלמטה אף להלן למעלה כלמטה (לקמן מפרש).

[הגמרא מבררת את הברייתא הזאת בכמה פסקאות:]
(1) אמר מר' מניין לעשות זכרים כנקבות' - מאי 'זכרים כנקבות'? אלימא בת בנה כבת בתה - בהדי הדדי קאתיאן (הא רבינהו לתורייהו [שענשן בשריפה] בגזרה שוה דאתיא 'זמה' 'זמה')! אלא אם חמיו כאם חמותו?
- השתא: אם חמותו לא קמה לן (אכתי לא קמה לן עדיין: לא העמידה על בוריה: בשריפה מן התורה, דהא האי תנא לפוס ריהטא שמעינן ליה דהאי אשה דקרא - היינו אשתו! ואפילו למאן דאמר 'אם חמותו' כתיבא - לאו ממשמעותא ד'את אשה ואת אמה' [ויקרא כ"ד] נפקא ליה, אלא ממשמעותא ד'אותו ואתהו' [שם]), אם חמיו מיהדר עלה (מחזר עליה להביאה לתורת 'אם חמותו' דקאמר 'זכרים כנקבות' - הא אכתי לא אשמעינן תנא 'אם חמותו') ?

(סנהדרין עה, ב)
אמר אביי: (האי 'זכרים ונקבות' - עליו ועל אשתו קאמר, ו) הכי קאמר: מניין לעשות שגור הבא ממנו (דהיינו בתו, ובת בנו, ובת בתו מאנוסתו - דלאו בכלל 'אשה ובתה' דקרא נינהו: דהתם [ויקרא יח, יז] באשתו-על-ידי-קידושין קאמר, דדרשינן לה ביבמות [צז]. מקראי, דרבא רמי: כתיב 'ערוות בת בןך או בת בתך' ולא תגלה ערותך כי ערוותך הנה' [ויקרא יח, יז] - הא בת בנה ובת בתה שלא ילדה ממך - גלה! וכתיב 'ערוות אשה ובתה לא תגלה' [ויקרא יח, יז] משמע בין שילדתו לך, בין שילדתו לאיש אחר! - לא קשיא: כאן [ויקרא יח, יז] באנוסין כאן [ויקרא יח, יז] בנישואין; אם אנוסתך או מפותה לך היא - אי אתה מוזהר על בתה אלא אם כן ממך היא, ואם אשתך היא - אתה מוזהר אף על בת שילדה לאיש אחר) כשגור הבא ממנה (כבת אשתו, ובת בתה, ובת בנה, דרבינן להו לעיל בגזירה שוה) ? נאמר כאן 'זמה' ונאמר להלן 'זמה' וכו'.

והא כשאר ידידיה לא כתיבא ביה 'זמה' (דמהאי קרא נפקא לן בת בתו ובת בנו מאנוסתו: 'ערוות בת בןך או בת בתך' ולא תגלה ערותך כי ערוותך הנה' [ויקרא יח, יז] כדפרישית לעיל; ובתו - לקמן יליף לה, ובהווא קרא 'זמה' לא כתיב) ?

אמר רבא: אמר לי רב יצחק בר אבודימי [את הסבר הברייתא]: [תחילת הברייתא] אתיא 'הנה' 'הנה' - [חלק זה חסר מהברייתא, שהביאה רק את החצי השני מהדרשה]: אתיא 'זמה' 'זמה' (מעיקרא מיייתנן לה ב'הנה' 'הנה' והדר ב'זמה' 'זמה': כתיב הכא (ויקרא יח, יז) [ערוות בת בןך או בת בתך לא תגלה ערותך] כי ערוותך הנה' וכתיב בשאר אשתו (ויקרא יח, יז) 'ערוות אשה ובתה לא תגלה את בת בנה ואת בת בתה לא תקח לגלות ערותה' שארה הנה [זמה הוא]: מה להלן [פסוק יז] 'זמה' עמו - אף כאן [פסוק יז] 'זמה' עמו; ובתר דאיייתנן 'זמה' לשגור ידידיה - ילפינן בה שריפה ב'זמה' 'זמה': נאמר כאן (ויקרא יח, יז) 'זמה' ונאמר להלן (ויקרא כ"ד) בשריפה 'זמה' [ואיש אשר יקח את אשה ואת אמה זמה הוא באש ישרפו אתו ואתהו ולא תהיה זמה בתוכם]: מה להלן שריפה - אף כאן שריפה).
[בויקרא כ"ד כתוב פסמים 'זמה'; בהאם פעם אחת עבור הלימוד לויקרא יח, יז, ופעם ללימוד לויקרא יח, יז?]

(2) אמר מר: 'מניין לעשות למטה כלמעלה'; מאי 'למטה כלמעלה'? אלימא בת בנה ובת בתה (שהן דורות תחתונים ואחרונים כלמעלה, כלומר: כבתה [שהיא קדמה, והיינו 'עליונה'] - בהדי הדדי קאתיאן [בתה ובת בנה ובת בתה

כתובים יחד בפסוק יז ונלמדים יחד מויקרא כ,יד]!! אלא אם חמיו ואם
חמותו כחמותו - האי 'למטה כלמעלה' ? 'למעלה כלמטה' הוא
(שהאבות - לעולם 'עליונים' נקראו, שהן קדמו) !!
תני 'למעלה כלמטה'.

אי הכי, 'נאמר כאן זמה ונאמר להלן זמה' ומה השתא אינהי לא
כתיבה (אם חמיו ואם חמותו - לאזהרתן ולעונשן לא כתיבא) - זמה דידהו כתיבא
(בתמיה: דקאמר 'נאמר כאן זמה') ?

אמר אביי: הכי קאמר (לעולם אם חמיו ואם חמותו מהדר, ובהאי צד נקטיה לדרשה
דידה): מנין לעשות שלשה דורות למעלה (מאשתו לאיסור, דהיינו: אם חמיו שהוא דור
שלישי לאשתו, וכן אם חמותו) כשלשה דורות למטה (כמו שמצינו שהזהר ונענש למטה הימנה
שלשה דורות, דהיינו: בת בתה, וכן בת בנה) ? נאמר למטה [ויקרא יח,יז] 'זמה' ('שארה הנה זמה
היא') ונאמר למעלה 'זמה' (דכתיב [ויקרא כ,יד] 'צ' [צ"ל אשר] יקח את אשה ואת אמה זמה
היא'): מה למטה שלשה דורות - אף למעלה שלשה דורות (אתרבו בדינא דקרא;
הרי למדנו לעונש, ועדיין אזהרה לא שמענו בהם, דהא 'זמה' למעלה - גבי עונש כתיב, והדר יליף מסקנא
דברייתא): ומה בעונש עשה למטה (בתה, ובת בתה, ובת בנה) כלמעלה (בחמותו: דהא
רבינן להו לעיל שריפה) - אף באזהרה נמי עשה למעלה (חמותו, ואם חמותו, ואם חמיו,
שלא נאמר בהן אזהרה) כלמטה (כבתה, ובת בתה, ובת בנה; הרי למדנו לעונש (מאזהרה); ולישנא
דברייתא - הכי קאמר: מנין לעשות למעלה מאשתו כלמטה מאשתו, לענין שלשה דורות? נאמר למעלה מאשתו
'זמה' ונאמר למטה מאשתו 'זמה', ועשה הכתוב למטה כלמעלה: בת בתה כבתה - אף למעלה מאשתו עשה
למעלה כלמטה: עשה אם חמותו כחמותו; הרי למדנו לעונש, ללמד לאזהרה - שאף חמותו עצמה לא נאמר
באזהרה: מה בעונש למטה כלמעלה רבינן שאר של מטה הימנה לשריפה כשאף של מעלה ממנה - אף באזהרה
עשה שאר של מעלה הימנה כשאף של מטה הימנה; ואף על גב דברייתא איפכא תני - אביי מפיך) .

רב אשי אמר: לעולם כדקתני (דלא חצטריך לאפוכה ולמתני 'מה להלן למטה כלמעלה אף
כאן למעלה כלמטה', אלא 'אף כאן למטה כלמעלה'), ומאי 'למטה' (דקאמר) ? למטה
באיסור (איסור הקל קרי 'למטה' והחמור קרי 'למעלה', והכי קאמר: מנין לעשות אם חמיו ואם חמותו -
שהן רחוקות ואסורין [אולי צ"ל 'ואיסורין'] למטה, כחמותו, שהיא קרובה ואיסורה עליון וחמור? נאמר
כאן 'זמה' [כו']; ורב אשי לא קשיא ליה הא דקשיא לן לעיל: 'השתא אינהו לא כתיבי - זמה דידהו כתיבי?'
דהאי 'נאמר כאן זמה' - לאו עלייהו קאי; אלא הכי נקט למילתיה: 'נאמר כאן = בחמותו - זמה ונאמר להלן =
בבת אשתו - זמה: מה להלן = למטה באיסור, כלמעלה באיסור - חייב הכתוב על בת בתה ובת בנה כבתה -
אף כאן נעשה אם חמיו ואם חמותו כחמותו; והיינו 'למטה באיסור כלמעלה באיסור'; וסיפא, דהדר תני 'מה
כאן למטה כלמעלה אף להלן למעלה כלמטה' - רב אשי כאביי מפרש לה: למילף אזהרה בחמותו ואם חמותו
ואם חמיו, והכי קאמר: בעונש רבינן בגזרה שוה שאר של מטה הימנה כשאף של מעלה הימנה לשריפה - אף
באזהרה האמורה בשאר של מטה - נרבה שאר של מעלה מאשתו: חמותו ואם חמותו כשאף של מטה
באזהרה) .

(3) אי (כיון דאמרת [שאמר אביי בהסבר הברייא]: 'מניין לעשות שאר הבא הימנו כשאף הבא
הימנה' נימא): מה היא - אם אמה אסורה (לו), אף הוא - אם אמו אסורה
(אסורה לו משום ערוה, ואנן - גבי שניות מדברי סופרים תניא לה, ביבמות בפרק 'כיצד' (דף כא.)) !!
אמר אביי: אמר קרא (ויקרא יח,יז) [ערוה אביך וערוה אמך לא תגלה] אמך היא [לא תגלה ערותה]
(אמך היא' מיעוטא הוא): משום אמו אתה מחייבו, ואי אתה מחייבו משום
אם אמו .

[## למדנו עד כאן: אם חמותו בשריפה, אמו - בסקילה.]

רבא אמר: (לא מבעי ליה קרא למעוטי, דלא תיסק אדעתין לאתויי הא בגזירה שוה, ד) בין למאן
דאמר (בכל גזירות שוות שבתורה) 'דון מינה ומינה' (לכל דבריה נלמוד ממנה: מאחר
שעיקרו של דבר למדתי מחבירו - אף לכל דבריה נלמוד ממנה; וכן אם באת ללמוד 'אם אמו' מ'אם אמה'
לאיסורה - צריך אתה ללמוד הימנה אף לשריפה: שתהא בשריפה), ובין למאן דאמר 'דון
מינה ואוקי באתרה' (דון עיקר הדבר ללמוד מחבירו, אבל לשאר דבריו שאתה מוצא דינו מפורש
בו ואתה יכול ללמוד מיניה וביה דבר מדבר ואינך צריך ללמוד מחבירו - העמידנו במקומו, ואל תשווהו
לחבירו; וכאן נמי: למד אם אמו מאם אמה לאיסורה, דלא כתיבא בה בהדיא, אבל לענין מיתה - תעמידנה
במקומה: למילף שאר ידיה מיניה וביה, דבר מדבר, ולמוד אף אם אמו בסקילה מאמו שהיא בסקילה, דהא
גבי ידיה נמי אם אמה כאמה שויה - לשריפה) - לא אתיא (לא אתיא שפיר, כדמפרש ואזיל):
למאן דאמר 'דון מינה ומינה': מה היא - אם אמה אסורה, אף הוא
נמי: אם אמו אסורה, ומינה: מה היא בשריפה (כלומר: מה שאר אשתו: אם אמו
[## צ"ל 'אמה'] בשריפה היא) - אף הוא נמי (שאף שלו: אם אמו) בשריפה;

למאן דאמר 'שריפה חמורה' איכא למיפרך (בתחלת הדין: דילפת מינה
לאיסורה): מה להיא (לשאף אשתו: דין הוא להחמיר ולאסור את אם אמה, שכן החמיר הכתוב על
אמה לשריפה, ואשכחן בה צד חמור), שכן אמה בשריפה (דין הוא להחמיר ולאסור את אם אמה,
שכן החמיר הכתוב על אמה לשריפה, ואשכחן בה צד חמור) תאמר שהוא שאמו בסקילה
[משנה בדף נג,א: אלו הן הנסקלין: הבא על האם] ? ועוד: אמו בסקילה
(שהיא קלה) - אם אמו בשריפה (חמורה - בתמיהה) ? ועוד (כיון דאית לן למידן מינה

ומינה): (מאי חזית דדיינת הכי? דון הכי): מה היא: לא חלקת בה בין אמה לאם אמה - אף הוא נמי לא תחלוק בו בין אמו לאם אמו (הלכך: לא אתיא לשריפה; וכיון דלא מצית למילף מינה ומינה - אף תחילת הדין לאיסורא לא תלמוד) ! ולמאן דאמר 'סקילה חמורה' (וליתנהו תרתי פירכי קמאי), מהאי קושיא (בתרייתא [שוויון בין חמותו ואם חמותו לעומת אי השוויון בין אמו לאם-אמו]) לא נידונה (לא נדונס זה מזה).

ולמאן דאמר 'דון מינה ואוקי באתרה': מה היא - אם אמה אסורה, אף הוא נמי: אם אמו אסורה, ואוקי באתרה: התם הוא דבשריפה, אבל הכא בסקילה, כדאשכחן באמו; למאן דאמר שריפה חמורה - איכא למיפרך (על תחילת הדין: דקא ילפת לה לאיסורא אם אמו מאם אמה):

(סנהדרין עו, א)

מה להיא (לשאך אשתו), (דין הוא להחמיר ולאסור את אם אמה, שכן מצינו באותו שאך צד חמור): שכן אמה בשרפה - תאמר בהוא, שאמו בסקילה? ועוד: הוא כהיא: מה היא לא חלקתה בה בין בתה לאם אמה - אף הוא לא תחלוק בו בין בתו לאם אמו (כלומר: מאי חזית דכי אמרת אוקים באתרה למילף שאך ידיה מיניה וביה, דבר מדבר, שנאמר דאם אמו היא בסקילה כאמו כי היכי דבשאך ידיה אם אמה כאמה? דילמא אוקמא באתרה, ונימא דבשריפה היא, כבתו, כי היכי דבשאך ידיה: אם אמה כבתה? והא לא אפשר, כיון דסבירא ליה 'שריפה חמורה' - איכא למיפרך: אמו בסקילה ואם אמו בשריפה?)! למאן דאמר 'סקילה חמורה' מהאי קושיא לא נידונה!

(4) [היות ואמרה הברייטא (לעיל עה, ב) 'מנין לעשות זכרים כנקבות וכו' - שואלת הגמרא:] אי מה הוא כלתו אסורה (כלתו בסקילה - בפרק 'ארבע מיתות' (לעיל דף נג.)) - אף היא: כלתה אסורה (כיון דרביה הזכרים כנקבות - השווה נמי נקבות כזכרים: שאך אשתו כשאך, ויהא אסור אף באשת חורגו, ואנן הוא דאמרין 'מותר אדם באשת חורגו')? אמר אביי: אמר קרא: (ויקרא יח, טו) [עירות כלתך לא תגלה] אשת בנך היא [לא תגלה ערותה]: משום 'אשת בנך' אתה מחייבו, ואי אתה מחייבו משום אשת בנה.

רבא אמר: בין למאן דאמר 'דון מינה ומינה', בין למאן דאמר 'דון מינה ואוקי באתרה' - לא אתיא: למאן דאמר 'דון מינה ומינה': מה הוא - כלתו אסורה, אף היא נמי - כלתה אסורה; ומינה: מה הוא בסקילה - אף היא נמי בסקילה; למאן דאמר סקילה חמורה איכא למיפרך (בתחילת הדין לאוסרה): מה להוא, שכן אמו בסקילה, תאמר בהיא, שאמה בשרפה? ועוד: בתה בשרפה וכלתה בסקילה? [קושיא זו מסלקת הגמרא מיד:] הוא בעצמו יוכיח: דבתו בשרפה וכלתו בסקילה!

[ולכן חוזר רבא וטוען:] אלא: מה הוא: לא חלקת בו בין אמו לכלתו - אף היא לא תחלוק בה בין אמה לכלתה. ולמאן דאמר שרפה חמורה (ואינה לפירכא קמייטא) - מהאי קושיא לא נידונין (משום האי קושיא בתרייתא לא נדונה, כלומר: לא תילפינהו מהדדי, ואפילו לאוסרה, דכיון דלא מצית למידן מינה ומינה); ולמאן דאמר 'דון מינה ואוקי באתרה': מה הוא כלתו אסורה - אף היא כלתה אסורה, ואוקי באתרה: התם הוא דבסקילה, אבל הכא בשרפה, כדאשכחן באמה (דהיינו 'אתרה' דומיא ידיה: דכלתו כאמו); למאן דאמר סקילה חמורה - איכא למיפרך: מה להוא שכן אמו בסקילה תאמר בהיא שאמה בשרפה? ועוד: מה הוא, חלקת בו בין בתו לכלתו (כלומר: מאי חזית, דכי אוקמת ליה באתרה: למילף שאך ידיה מיניה וביה: שריפה, כאמה, דומיא ידיה, דכלתו כאמו - אוקמת באתרה הכי, ולמוד שאך ידיה מיניה וביה, ואימא הכי: כיון דבתה בשריפה - צריכין אנו לענוש בכלתה מיתה חמורה מזאת, ובסקילה, והיינו 'מיניה וביה': מבתה, שהיא בשריפה - אתה למד לכלתה סקילה, שצריך אתה לחלוק ולהחמיר בין בתה לכלתה הוא - חלקת בו להחמיר כלתו מבתו) - אף היא תחלוק בה בין בתה לכלתה (והאי לאו 'דון מינה ומינה' הוא, אלא גלויי מילתא בעלמא היא: דכי ילפת שאך ידיה מיניה וביה - יש לך להחמיר בכלתה מבתה; ואם באת לומר כן - איכא למימר דאין לך ללמוד כן אלא להשוות כלתה לאמה, כי היכי דכלתו שווה לאמו! הלכך איכא למימר סקילה ואיכא למימר שרפה, משום הכי לא נדונה) ! ולמאן דאמר נמי 'שרפה חמורה' - מהאי קושיא לא נידונין.

[עונש] בתו מאנוסתו (בשאך ידיה בקרא דערות 'בת בנך וגו' דאוקימנא באונסין - לא כתיבא 'בתו') מניין?

האמר אביי: קל וחומר: על בת בתו ענוש, על כל שכן! וכי עונשין מן הדין?

גלויי מילתא בעלמא הוא (ואין זה עונש מן הדין, דהא בת בתו - מקורבת דבתו היא דאטיא, והיכי דמי 'עונש מן הדין' [שאיין לומדיים]? כגון: 'ערות אחותך בת אביך או בת אמך'; אין לי אלא בת אביו שלא בת אמו, ובת אמו שלא בת אביו; ואם באתה להביא בת אביו ובת אמו מקל וחומר - זה 'עונש מן הדין', דהא לאו מכח קורבה דהא אטיא, דזו קורבה מחמת עצמה וזו קורבה מחמת עצמה, אבל הבא על בת בתו - אינה קרובה לו אלא משום בתו) .

רבא אמר: אמר לי רבי יצחק בר אבדימי: אטיא 'הנה' 'הנה' (לאיסורא: נאמר בשאָר 'הנה' ונאמר בשאָר אשתו 'הנה' מה להלן בתה כבת בתה - אף כאן בתו כבת בתו) , (ומאחר שנתרבת להיות כבת בתו -) אטיא (לשריפה בגזירה שוה ד) 'זמה' 'זמה' (כבת בתו, כדאמרינן לעיל) .

תני אבוא דרבי אבין: לפי שלא למדנו לבתו מאנוסתו - הוצרך הכתוב לומר (ויקרא כא,ט) ובת איש כהן [כי תחל לזנות את אביה היא מחללת באש תשרף] (דהוה ליה למימר 'ובת כהן', וכתוב 'איש' לומר לך: בת איש מאנוסתו שאינה בת אשתו - כי תחל לזנות את אביה - כלומר: שזנותה מאביה - בשריפה) ; אי מה בת כהן (נשואה שזינתה מאתו) היא בשרפה ואין בועלה בשרפה, אף בתו מאנוסתו: היא בשרפה ואין בועלה בשרפה (דהיא תשרף כתיב, ולא הוא) [ובמשנה הרי הוא בשריפה: הבא על ... בתו!] ? אמר אביי: אמר קרא: את אביה היא מחללת - מי שמחללת את אביה, יצתה זו שאביה מחללה.

רבא אמר: בשלמא התם (גבי בת כהן בנשואה או בארוסה משתעי קרא כדילפינן בפרק ארבע מיתות) אפיקתיה (לבושל) מדינא דבת כהן ואוקימתה אדינא דבת ישראל (דבושל אשת איש, דהא לא נפקא מכלל 'אשת רעהו' אבל בא על בתו - משום קורבא היא: בין בפנויה בין בנשואה, ואי מפקת לאביה מכלל דינא - אהי דינא מוקמת ליה? אדינא דפנויה מוקמת ליה) , הכא אדינא דמאן מוקמת ליה (ואי מפקת לאביה מכלל דינא - אהי דינא מוקמת ליה) ? אדינא דפנויה מוקמת ליה (ומפטר? אפשר לומר כן? השתא איהי דלא עבדא מידי - מיטסלא, איהו מיפטר? והא קיימא לן (בבא קמא טז): 'השוה הכתוב אשה לאיש לכל עונשין שבתורה') ? אזהרה לבתו מאנוסתו מניין ?

בשלמא לאביי ורבא: מהיכא דנפקא להו עונש - מהתם נפקא להו אזהרה; אלא לדתני אבוא דרבי אבין - מאי ? אמר רבי אילעא: אמר קרא: (ויקרא יט,כט) אל תחלל את בתך להזנותה [ולא תזנה הארץ ומלאה הארץ זמה] (אל תחללה בזנות) .

מתקיף לה רבי יעקב אחוה דרב אחא בר יעקב: האי 'אל תחלל את בתך להזנותה' - להכי הוא דאתא? האי - מיבעי ליה לכדתניא [ספרא פרשת קדושים פרשה ג פרק ז משנה א] : (ויקרא יט,כט) אל תחלל את בתך להזנותה [ולא תזנה הארץ ומלאה הארץ זמה] - יכול בכהן המשיא את בתו ללוי וישראל הכתוב מדבר (שמחללה ופוסלה מתרומה כל זמן היותה תחתיו) ? - תלמוד לומר: 'להזנותה': בחילול שבזנות הכתוב מדבר: במוסר את בתו (לאדם לבעילת זנות) שלא לשם אישות.

אם כן לימא קרא 'אל תחל' ? מאי 'אל תחלל' ? - שמע מינה תרתי ('תחלל' - שני חלולין משמע) [בתו מאנוסתו, ומוסר שלא לשם אישות] . ואביי ורבא - האי 'אל תחלל את בתך להזנותה' מאי עבדי ליה ? אמר רבי מני: זה המשיא את בתו לזקן, כדתניא [תוספתא קידושין פ"א מ"ב] : (ויקרא יט,כט) אל תחלל את בתך להזנותה [ולא תזנה הארץ ומלאה הארץ זמה] ; רבי אליעזר אומר: זה המשיא את בתו לזקן (ומתוך שאינה מקבלתו מזנה היא עליו) . רבי עקיבא אומר: זה המשהא בתו בוגרת (שמתאוה להפקירה [הרש"ש: לתפקידה: ללדת], ומזנה) .

אמר רב כהנא משום רבי עקיבא: אין לך עני בישראל אלא רשע ערום והמשהא בתו בוגרת (לקמן מפרש לה) ; אטו המשהא בתו בוגרת לאו 'רשע ערום' הוא (שמשהא אותה בשביל מלאכה, וזו היא ערמת רשע: שגורם להזנותה בשביל הנאתו, שאין רוצה לקנות שפחה לשמשו) . אמר אביי:

(סנהדרין עו,ב)

הכי קאמר: איזהו עני רשע ערום (שבשביל עניות מרשיע) ? - זה המשהא בתו בוגרת (והכי אתמר: אין לך עני רשע ערום בישראל אלא המשהא בתו בוגרת) .

ואמר רב כהנא משום רבי עקיבא: הוי זהיר מן היועצן לפי דרכו (להנאתו) .

אמר רב יהודה אמר רב: המשיא את בתו לזקן, והמשיא אשה לבנו קטן, והמחזיר אבירה לגוי (השווה וחבך כותי לישראל, ומראה בעצמו שהשבת אבדה

אינה חשובה לו מצות בוראו: שאף לכותי הוא עושה כן, שלא נצטווה עליהם) - **עליו הכתוב**
אומר (דברים כט, יח) **והיה בשמעו את דברי האלה הזאת והתברך בלבבו לאמר שלום**
יהיה לי כי בשרות לבי אלך [למען ספות (לחבור, כמו 'ספו שנה על שנה' (ישעיה כט, א)) **הרוה**
את הצמאה (שִׁבֵּעַ בדבר עם צמא לדברף זקן וילדה: זאת צמאה לתשמיש זקן שבע, וכן גדולה לקטן) (פסוק
 יט) **לא יאבה ה' סלוח לו** [כי אז יעשן אף ה' וקנאתו באיש ההוא ורבעה בו כל האלה הכתובה בספר הזה ומחה ה'
 את שמו מתחת השמים] ('למען ספות' = לחבור, כמו 'ספו שנה על שנה' (ישעיה כט, א); [וכן במחזור
 אבידה לגוי: 'רוה' = עובדי כוכבים ששבעים, ואינן צמאין ליוצרם; 'צמאה' - זו כנסת ישראל שצמאה
 ותאיבה ליראת יוצרה ולקיים מצותיו) .

מיתבי: האוהב את אשתו כגופו, והמכבדה (בתכשיטין נאין) יותר
מגופו, והמדריך בניו ובנותיו בדרך ישרה, והמשיאן סמוך
לפירקן (עדיין קטנים הם) - עליו הכתוב אומר (איוב ה, כד) וידעת כי שלום אהלך
ופקדת נוך ולא תחטא ! ?
סמוך לפירקן שאני (דלאו היינו קטן כולי האי: דמשום שנה או חצי שנה לא תזנה עליו) .

תנו רבנן: האוהב את שכיניו, והמקרב את קרוביו, והנושא את בת
אחותו, והמלוה סלע לעני בשעת דוחקו - עליו הכתוב אומר (ישעיהו
נח, ט) אז תקרא וה' יענה [תשווע ויאמר הנני אם תסיר מתוך מוטה שלח אצבע ודבר און] (לעיל מיניה כתיב
 [פסוק ז] 'הלא פרוס לרעב לחמך [ועניים מרודים תביא בית כי תראה ערם וכסיתו] ומבשרך אל תתעלם' היינו נושא
 בת אחותו ומקרב את קרוביו; ואוהב את שכניו - נמי כמקרב את קרוביו, דכתיב (משלי כז, י) טוב שכן קרוב
 מאח רחוק; ומלוה סלע לעני בשעת דוחקו בכלל 'פרוס לרעב לחמך וכי תראה ערם' .

תנו רבנן: (ויקרא כד, יד) ואיש אשר יקח את אשה ואת אמה זמה הוא באש ישרפו [אותו ואתה] [ולא
 תהיה זמה בתוכם] - **אותו ואת אחת מהן, דברי רבי ישמעאל** ('אתה' משמע ליה
 לרבי ישמעאל 'את האחת מהן', שכן בלשון יוני קורין לאחת 'הינא', והכי קאמר קרא: ואיש אשר יקח את אשה
 - זו אשתו, והדר [ו]את אמה באש ישרפו אותו ואת חמותו); **רבי עקיבא אומר: אותו ואת**
שתיהן (מפרש ליה הש"ס ואזיל במאי קא מיפלגי; הא ודאי לשרוף את אשתו - לא קאמר רבי עקיבא) !
מאי בינייהו ?

אמר אביי: משמעות דורשים (לשון משמעות המקרא דורשין) **איכא בינייהו:**
רבי ישמעאל סבר: 'אותו ואתה': אותו ואת אחת מהן (לרבי ישמעאל 'אתה'
 חדא הוא, ואחמותו קאי), **שכן בלשון יוני קורין לאחת 'הינא', ואם**
חמותו מדרשה (ד'מה') אתיא (כדאמר לעיל מנין לעשות למטה כלמעה וכו') ; **רבי**
עקיבא סבר: אותו ואתה = אותו ואת שתיהן, ואם חמותו - הכא
כתיבא (לרבי עקיבא 'אתה' תרתי משמע: חמותו ואם חמותו, והכי קאמר: 'ישרפו אותו ואתה': 'הן' =
 שתי אמהות, כגון לקח את אשה ואת אמה ואם אמה) .

רבא אמר: חמותו (שבא עליה חתנה) לאחר מיתה (לאחר מיתת בתה) איכא
בינייהו (אבל אם חמותו - לתרווייהו מדרשא אתיא): **רבי ישמעאל סבר: חמותו**
לאחר מיתה בשרפה (כמחיים, דהכי קאמר קרא: אפילו אין מתקיימת אלא אחת מהן - תשרף, דהא
 ודאי אאשתו לא קאמר קרא דתשרף), **ורבי עקיבא סבר: 'אתה' - שתיהן משמע, והכי קאמר:**
אם אשתו קיימת - תשרף חמותו, ואם לאו - אין כאן עונש שריפה, אלא) איסורא בעלמא (איסור
'ארור שוכב עם חותנתו' (דברים כז, כג) .

משנה:

ואלו הנהרגין: הרוצח, ואנשי עיר הנדחת.
רוצח שהכה את רעהו באבן או בברזל, וכבש עליו לתוך המים
(פרמי"ד בלע"ז: אווז ראשו של חבירו ותוקפו במים כדי שלא יוכל להרים ראשו, וננער ומת) או לתוך
האור ואינו יכול לעלות משם ומת - חייב;
דחפו לתוך המים או לתוך האור ויכול לעלות משם ומת - פטור.
שיסה (גירה) בו את הכלב, שיסה בו את הנחש - פטור;
השיך בו את הנחש (שאחז את הנחש בידו והוליכו והגיע שיני נחש בידו של חבירו): רבי
יהודה מחייב, וחכמים פוטרין (פלוגתא דרבי יהודה ורבנן מפרש בגמרא) .

גמרא:

אמר שמואל: מפני מה לא נאמרה 'יד' בברזל (כמה שנאמר (במדבר לה, יז) '
 [ואם] באבן יד' [אשר ימות בה הכהו וימת רצח הוא מות יומת הרצח] (במדבר לה, יח) [או] בכלי עץ יד' [אשר ימות בו הכהו
 וימת רצח הוא מות יומת הרצח] משמע שיש בה מלא אחיזה, דבעינן שיעורא; אבל בברזל כתיב (במדבר לה, טז)
 'ואם בכלי ברזל הכהו [וימת רצח הוא מות יומת הרצח]' ? - **שהברזל ממית בכל שהוא** (על ידי
 תחיבה: שתוחב לו מחט בושט או בלב) .

תניא נמי הכי: 'רבי אומר: גלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם שהברזל ממית בכל שהוא, לפיכך לא נתנה תורה בו שיעור.' והני מילי - דברזיה מיברז (פונש"ט בלע"ז; אבל הכהו לארכו דרך הכאה - שיעורא בעי).

וכבש עליו לתוך המים [או לתוך האור ואינו יכול לעלות משם ומת - חייב; דחפו לתוך המים או לתוך האור ויכול לעלות משם ומת - פטור. שיסה (גירסה) בו את הכלב, שיסה בו את הנחש - פטור]; רישא רבותא קא משמע לן וסיפא רבותא קא משמע לן; רישא רבותא קא משמע לן: אף על גב דלאו איהו דחפו (אלא שנפל מעצמו ובא זה וכבש עליו ולא נתנו להרים ראשו), כיון דאין יכול לעלות משם ומת - חייב; סיפא רבותא קא משמע לן: אף על גב דדחפו, כיון דיכול לעלות משם (אדם אחר כיוצא בזה) (ושעה גרמה לו) ומת - פטור (הדוחף, דלא עביד שיעור מיתה).

'כבש' מנלן?

אמר שמואל: דאמר קרא: (במדבר לה, כא) או באיבה [הכהו בידו וימת מות יומת המכה רצח הוא גאל הדם ימית את הרצח בפגעו בו] - ('או') לרבות את המצמצם (היינו 'כובש' שצמצמו שם שלא יקום) [רבי ישמעאל לומד 'או' לרבות את השליח בקידושין מג, א לגבי שמות כא, לז: 'וטבחו או מכרו' - ועיין בהכתב והקבלה; וכן רבי עקיבא בזבחים קז, א לגבי 'יעלה עולה או זבח' - ויקרא יז, ח;].

ההוא גברא דמצמצמא לחיותה דחבריה בשימשא, ומתה: רבינא מחייב, רב אחא בר רב פטור; רבינא מחייב: קל וחומר: ומה רוצח, שלא עשה בו שוגג כמזיד ואונס כרצון - חייב בו את המצמצם, [לפי הרא"ש בסימן ב כאן רבינא הקדום, בזמן תלמידי רב ושמואל, והלכה כמותו].

(סנהדרין עז, א)

נזקין, שעשה בהן שוגג כמזיד ואונס כרצון (היכא דעביד בידים, ואפילו ישן, כדיליף בבא קמא (דף כו:): 'פצע תחת פצע' לחייב על השוגג כמזיד וכו') - אינו דין שחייב בהן את המצמצם. רב אחא בר רב פטור (דגרמא בעלמא הוא דשמשא קטליה). אמר רב משרשיא: מאי טעמא דאבוה דאבא דפוטור? אמר קרא (במדבר לה, כא) [או באיבה הכהו בידו וימת] מות יומת המכה רוצח הוא [גאל הדם ימית את הרצח בפגעו בו]: ברוצח הוא דחייב לן מצמצם, בנזקין לא חייב לן מצמצם (סיפיה דקרא דלעיל 'או באיבה', דרבינא מצמצם, וכתוב 'רוצח הוא' - מיעוטא: למעוטי נזקין).

אמר רבא: כפתו ומת ברעב (דבשעה שכפתו אין כאן דבר הריגה, והרעב בא מאליו והולך וחזק לאחר זמן כל שעה, ולא דמי לצמצם במים ובאור: דההורג מזומן) - פטור. ואמר רבא: כפתו בחמה ומת¹, בצינה ומת - חייב; [אבל] סוף חמה לבא, סוף צינה לבא (כלומר: אם לא היתה שם חמה בשעה שכפתו, אבל סוף לבא כאן, וזה לא יכול לעמוד וסופו למות) - פטור (שלא היה ההורג מזומן להריגה, וגרמא הוא, ואין דינו מסור לבית דין אלא לשמים).

ואמר רבא: כפתו לפני ארי - פטור (דאי נמי לא היה כפות - לא היה יכול להציל עצמו מן הארי); לפני יתושין - חייב. (בכולהו גרסינן 'אמר רבא') רב אשי אמר: אפילו לפני יתושין נמי פטור: הני אזלי והני אתו (ולא מת על ידי יתושים הראשונים שהיו מוכנים שם, שכמה כתות עברו עליו). איתמר: כפה עליו גיגית (ומת בהבלא) ופרע עליו מעזיבה (או שפרע עליו מעזיבה, וזה היה ישן, ונכנסה שם הצינה): רבא ורבי זירא: חד אמר חייב וחד אמר פטור (שההורג בא לאחר זמן). תסתיים דרבא הוא דאמר פטור, דאמר רבא: כפתו ומת ברעב - פטור.

אדרבה: תסתיים דרבי זירא הוא דאמר פטור, דאמר רבי זירא: האי מאן דעייליה לחבריה בביתא דשישא ואדליק ליה שרגא (בביתא דשישא

¹ תוספות ד"ה כפתו ומת ברעב: אפילו היה רעב כבר בשעה שכפתו, כיון דאם לא היה מתחזק עליו הרעב לא היה מת - הוה ליה 'סוף רעב לבא' דלא דמי לכפתו בחמה שכבר נפלה עליו חמה שראוי למות בה

שסתום ביותר, ואין הבל האור והנר יכול לצאת ממנו) ומת - חייב; טעמא דאדליק ליה שרגא (שזמן את ההורג), הא לא אדליק ליה שרגא (ומת בהבל פיו דומיא דכפה עליו גיגית) - לא (פטור)!

אמרי: התם בלא שרגא לא מתחיל הבלא

(סנהדרין עז, ב)
בשעתיה (מיד בשעת כפייה מתחיל, ואחר כך הולך וחזק), הכא בלא שרגא נמי מתחיל הבלא בשעתיה.

סימן: סולם תריס סמנין בכותל.
אמר רבא: דחפו לבור וסולם בבור, ובא אחר וסילקו, ואפילו הוא (הדוחף עצמו) קדם וסילקו (קודם נפילתו של זה) - פטור: דבעידנא דשדייה יכול לעלות הוא (ופטור על הדחייה; ומשום סלוק לא מצית לחיוביה - דגרמא בעלמא הוא).
ואמר רבא: זרק חץ ותריס בידו, ובא אחר ונטלו - ואפילו הוא (הזורק את החץ) קדם (ורץ לאחר זריקת החץ קודם שיגיע החץ לחבירו) ונטלו (ונטל התריס הימנו) - פטור: דבעידנא דשדייה ביה - מיפסק פיסקיה גיריה;
ואמר רבא: זרק בו חץ וסמנין (הראויין לרפאותו) בידו (של הרוג), ובא אחר ופיזורן, ואפילו הוא קדם ופיזורן - פטור: דבעידנא דשדא ביה - 'יכול להתרפאות' הוה.

אמר רב אשי: הלכך (כיון דאם יש שם סמנין הראויין לרפאותו בידו פטרת ליה) - אפילו (איננו בידו אלא) סמנין בשוק (שמצויין בשוק לקנות בשעת זריקה - הרי אלו כאלו הן בידו, ופטור, ואפילו לא נמצאו לאחר מכאן).
אמר ליה רב אחא בריה דרבא לרב אשי: נזדמנו לו (למוכה) סמנין (אחר המכה, ולא קנאן ולא ריפא עצמו) - מהו (מי אמרינן: הרי היה יכול להתרפאות? או דילמא כיון דבשעת זריקה לא הוי סמנין - מיחייב, דהא מכת מות הוא) ?
אמר ליה: הרי יצא מבית דין זכאי (כלומר: הואיל וקודם עמדו בדין מצאו לו זכות - אין לנו לחייבו).

ואמר רבא: זרק צרור (ונתכוין להרוג את חבירו וזרק צרור והכה) בכותל (בכח) וחזרה (מכחו) לאחוריה והרגה - חייב (דהא נמי 'כחו' הוא); ותנא תונא: כגון אלו המשחקין בכדור (רגילין תינוקות להכות הכדור בכותל בכח כדי שתחזור לאחוריה הרבה, ולאחר שזורק - הוא רץ, וחבירו אווז את הכדור ומכה אותו בה); שהרגו במזיד (אם יכול לכוון ההוא דזרק בכותל - אשמעינן תנא דאם נתכוין שתהרוג את חבירו בחזרתה לאחוריה ויש בו כדי להמית) - נהרגין, בשוגג - גולין.
'בשוגג גולין' - פשיטא! ?
במזיד נהרגין איצטריך ליה: מהו דתימא התראת ספק היא: מי יימר דהדרה? - קא משמע לן.

תני רב תחליפא בר מערבא קמיה דרבי אבהו: כגון אלו המשחקין בכדור שהרגו תוך ארבע אמות (אם היה המוכה עומד בתוך ארבע אמות של כותל ולא הספיקה לחזור ארבע אמות עד שמצאתו והרגתו) - פטור (הזורק מגלות); חוץ לארבע אמות - חייב (גלות).
אמר ליה רבינא לרב אשי: היכי דמי? אי דקא ניחא ליה (שתחזור יותר) - אפילו פורתא נמי (ליחייב גלות, דהא הרג בשוגג, וטעמא ליכא למיפטריה)! אי דלא ניחא ליה (שתחזור כל כך) - אפילו טובא נמי לא (יותר מארבע אמות - ליפטור: דלא נתקיימת מחשבתו, דאמר מר (מכות ז'): 'ואשר לא צדה' - פרט למתכוין לזרוק שתים וזרק ארבע' אלמא: כיון דלא ניחא ליה דניזיל - לא) !
אמר ליה: סתם משחקין בכדור [עיין תוספות] - כמה דעיילי טפי (ומקרי לכותל בשעה שזורקין) מינח ניחא ליה (כדי שתחזור הרבה; הלכך בציר מארבע אמות - לא ניחא ליה דתיזיל; אית דמפרשי האי 'חייבין' ו'פטורין' - ממיתה, וכגון שהתירו בו).

למימרא דכהאי גוונא (שחזרה לאחוריה מכת זריקתו) - כחו הוא (חשיב להו כחו) - ורמינהי [פרה פ"ו מ"א]: 'המקדש' (מי חטאת באפר: נתינת אפר על המים קרי 'קידוש' כדתנן במסכת פרה (פרק ו' מ"ב) צף על המים) ונפל קידוש על ידו, או על הצד ואחר כך נפל לשוקת (אבן חלולה שהמים נכנסין בו מן המעין דרך נקב שפופרת, דכתיב (במדבר יט, יז) 'מים חיים אל כלי'; שתהא חיותו בכלי; וקא סלקא דעתא דהאי 'נפל' דקתני - כגון שנפל על ידו בכח, או על הצד, כלומר: על צד הכלי, ומשם ניתז בכח לשוקת) - (וקתני ד) פסול!
הכא במאי עסקינן - בשותת (לא ניתז מכח נפילה ראשונה, אלא מעצמו חזר ושתת מידו לשוקת; 'שותת' כמו (ברכות דף כב:) 'מים שותתין על ברכיו'; קול"ר בלע"ז: שאינו ניתז למרחוק אלא נופל ויורד כנגדו).

תא שמע: 'מחט שהיה נתונה על החרס והזה עליה (ונתכוון להזות עליה לטהרה מטמא מת, וההזיה נראית עליה, אבל) ספק על המחט הזה ספק על החרס הזה (ספק על המחט נפל ההזיה כשיוצאת מידו, ספק על החרס הזה תחלה) ומיצה עליה (כלומר: ומן החרס חזרה ונתזה עליה) הזאתו - פסול' (- אלמא לאו כחו היא) !
אמר רב חנינא בר יהודה משמיה דרב: 'מצא' איתמר (לאו לשון 'מצוי', דהוה 'התזה' קתני, אלא לשון מציאה, כלומר: ההזאה נמצאת עליה, ואין ידוע אם בתחלה הזה עליה, או חזר מכח היתו, או שמא לא זה ולא זה, אלא על החרס הזה והיה מדרון והלכה ההזאה על המחט, דליכא כחו כלל) .

אמר רב פפא: האי מאן דכפתיה לחבריה (קשר ידיו ורגליו על שפת הים) ואשקיל עליה בידקא דמיה (הפנה את מרוצת המים עליו) - גירי דידיה הוא (הן הן חציו והרי הוא כזרק בו חץ, וכדמפרש ואזיל: שהמים באים בכח ראשון עליו מיד, כגון שהניחו סמוך לשפת הים והשפה מדרון), ומיחייב; הני מילי בכח ראשון (כשפינה להם דרך לצד זה - מיד נפלו עליו, דהוי כחו), אבל בכח שני (שהניחו רחוק קצת ולא נפלו המים מיד בצאתו מגדרותיהן עליו, אלא לאחר מכאן הלכו על המקום שהוא שם) - גרמא בעלמא הוא (ולא מכחו) .

ואמר רב פפא: זרק צרור למעלה והלכה לצדדין (דרך נפילתה: שלא נפלה כנגדו, אלא כשהיא חוזרת לארץ היתה מתרחקת לצדדין; אבל אם נפלה נוכחה והרגה - פטור, דלאו כחו הוא, אלא היא חוזרת לארץ מאליה) והרגה - חייב.
אמר ליה מר בר רב אשי לרב פפא: מאי טעמא? משום דכחו הוא? אי כחו - תיזיל לעיל (דהא כלפי מעלה זרקה, כנגדו ולא לצדדין) ,

(סנהדרין עח, א)
ואי לאו כחו הוא - תיזיל לתחת (תפול מיד כנגדה ולא לצדדין) ! ?
אלא כח כחוש הוא (אינו כחו חזק אלא קצת כחו יש כאן, והאי דלא אזלה לעיל - משום שכלה כח חזק הזריקה, והאבן חוזרת לארץ, אבל עדיין הולכת היא ממקצת כחו) .

תנו רבנן: הכוהו עשרה בני אדם בעשרה מקלות ומת: בין בבת אחת, בין בזה אחר זה - פטורין.
רבי יהודה בן בתירא אומר: בזה אחר זה - האחרון חייב, מפני שקירב את מיתתו
אמר רבי יוחנן: ושניהם מקרא אחד דרשו: (ויקרא כד, יז) ואיש כי יכה כל נפש אדם [מות יומת]: רבנן סברי 'כל נפש' - עד דאיכא כל נפש (וכיון דמתחילה טייעו הראשונים בהריגתו - ליכא כולה נפש במכת האחרון), ורבי יהודה בן בתירא סבר 'כל נפש' - כל דהוא נפש (אפילו מקצתה; ומיהו היכא דהכהו בבת אחת - לא קטלינן לכולהו, ד'איש כי יכה' אמר רחמנא, ולא שנים שהכוהו) .

אמר רבא: הכל מודים בהורג את (אדם) הטריפה (כגון נקב הוושט או קרום המוח) שהוא פטור (מדלא אפליגו ביה - שמע מינה: כיון דניכרים חתיכת סימנין חיותו - גברא קטילא חשיב ליה), בגוסס בידי שמים (ובא אחר והרגו) שהוא חייב (הכל מודים שחייב: דלא איתעביד ביה מעשה ברישא, והרי הוא כחי); לא נחלקו אלא בגוסס בידי אדם (כגון זה שקרוב למות מחמת המכות, אלא לא עשאוהו הראשונים טריפה): מר [תנא קמא] מדמי ליה לטריפה, ומר [רבי יהודה בן בתירא] מדמי ליה לגוסס בידי שמים.
מאן דמדמי ליה לטריפה - מאי טעמא לא מדמי ליה לגוסס בידי שמים? גוסס בידי שמים לא איתעביד ביה מעשה, האי איתעביד ביה מעשה;

ומאן דמדמי ליה לגוסס בידי שמים - מאי טעמא לא מדמי ליה לטריפה?
טריפה מחתכי סימנים (סימן חיותא), הא לא מחתכי סימנים.
תני תנא קמיה דרב ששת: (ויקרא כד, יז) ואיש כי יכה כל נפש אדם [מות יומת] - להביא המכה את חבירו ואין בו כדי להמית, ובא אחר והמיתו (דמשמע 'כל דהוא נפש') - שהוא (האחרון) חייב.
'אין בו כדי להמית' - פשיטא ! ?
אלא: יש בו כדי להמית ובא אחר והמיתו שהוא חייב, וסתמא כרבי יהודה בן בתירא.

אמר רבא: ההורג את הטריפה - פטור, וטריפה שהרג: בפני בית דין - חייב, שלא בפני בית דין - פטור: בפני בית דין חייב,

דכתיבי (דברים יג, יז; יט, יט; כא, כא; כב, כא; כד, כד; ז, ז) **ובערת הרע מקרבך** (והרי ראוהו רוצח); **שלא בפני בית דין** (ואתה בא לחייבו על פי עדים) **פטור** (דאין עדותן עדות), **דהויא לה עדות שאי אתה יכול להזימה** (לקיים בה דין הזמה: שאם הוזמו - אין נהרגין, דגברא קטילא בעו למיקטל), **וכל עדות שאי אתה יכול להזימה לא שמה עדות**.

ואמר רבא: **הרובע את הטרופה** (אדם טריפה, ורבעו חבירו במשכב זכור) - **חייב** (דהא איכא הנאה); **טריפה שרבע: בפני בית דין - חייב, שלא בפני בית דין - פטור**: **בפני בית דין חייב, דכתיב** (דברים יג, יז; יט, יט; כא, כא; כב, כא; כד, כד; ז, ז) **ובערת הרע מקרבך**; **שלא בפני בית דין פטור, דהויא לה עדות שאי אתה יכול להזימה**.
הא תו למה לי? היינו הך?
הרובע את הטרופה איצטריכא ליה: מהו דתימא ליהוי כמאן דמשמש מת (רובע את המת) וליפטר - קא משמע לן דמשום הנאה הוא, והא אית ליה הנאה (אבל רובע את המת - ליכא הנאה, שעבר חמימותו ולחלוחתו ונצטון).

ואמר רבא: **עדים שהעידו בטרופה והוזמו - אין נהרגין; עדי טריפה שהוזמו - נהרגין** (דכתיב [דברים יט, יט] 'ועשיתם לו כאשר זמם לעשות לאחיו' ובערת הרע מקרבך).
רבאשי אמר: **אפילו עדי טריפה (שהן עצמן טריפה) שהוזמו אין נהרגין, לפי שאינן בזוממי זוממין** (בדין זוממי זוממין: אותם שהזימום, ואמרו להם "באותה שעה עמנו הייתם", אם היו באין שנים אחרים ומזימין אותם לומר "היאך אתם מזימין את אלו - והרי אתם עמנו הייתם במקום פלוני", אין הזוממין שנמצאו עכשיו זוממין נהרגין, משום דגברא קטילא בעי למיקטל; הלכך: כי לא אתזמו - נמי לא מקטלי הנך טריפה אפומייהו, דהוה ליה 'עדות שאי אתה יכול להזימה', ולא מקטלי; ולרבא - כיון דעדות זוממין חדוש הוא, אף על גב דהוי עדות שאי אתה יכול להזימה - מקטלי) (זוממי זוממין: המזימין את הראשונים כשהן נעשו זוממין, הוו להו זוממין של זוממין קמאי; כל עדות זומם קרו 'זוממי' של נדון, כדאמרין 'זוממי בת כהן' ב'אלו הן הנחנקין' (לקמן דף טד)).

ואמר רבא: **שור טריפה שהרג - חייב; ושור של אדם טריפה שהרג - פטור**; **מאי טעמא? אמר קרא: (שמות כא, כט) [ואם שור נגח הוא מתמל שלשם והועד בבעליו ולא ישמרנו והמית איש או אשה] השור יסקל וגם בעליו יומת** (כלומר: כמיתת בעלים כך מיתת השור (בסנהדרין דף ב.)); **ולאה מילתא נמי מקשינן [מלשון היקש] להו: דכיון דאילו קטיל מריה שלא בבית דין, לא מקטיל על פי עדים כדאמרין לעיל - שורו נמי לא מקטיל]: כל היכא דקרינא ביה 'וגם בעליו יומת' - קרינן ביה 'השור יסקל', וכל היכא דלא קרינן ביה 'וגם בעליו יומת' [כגון: בעליו טריפה] - לא קרינן ביה 'השור יסקל'.**
רבאשי אמר: **אפילו שור טריפה נמי שהרג פטור; מאי טעמא? כיון דאילו בעלים (טריפה) הוו פטירי (דכוותיה לא הוי מקטלי) - שור (טריפה) נמי פטור** (דהא למיתת בעלים הוקש).

שיסה (גירה) בו את הכלב וכו' [שיסה בו את הנחש - פטור]
השיך (שאחז הנחש והוליכו והשיך הנחש בבשרו) בו את הנחש: רבי יהודה מחייב, וחכמים פוטרין:
אמר רב אחא בר יעקב: **כשתמצא לומר לדברי רבי יהודה: ארס נחש בין שיניו הוא עומד** (והרי הוא כתוקע סכין בבטנו, דלאו גרמא הוא: שהרי כלי משחיתו בידו), **לפיכך מכיש בסיף (כדין רוצח), ונחש פטור; לדברי חכמים: ארס - נחש מעצמו הוא מקיא** (בנשיכתו, וכשהשיכו זה - עדיין אין בו כדי להמית לפיכך גרמא בעלמא הוא אף על פי שיודע שסופו להקיא, מיהו לאו מכחו מית), **לפיכך נחש בסקילה (כדין שור שהמית: דכל בהמה וחיה - כשור הן, אלא שדבר הכתוב בהוה) והמכיש פטור**.

משנה:
המכה את חבירו, בין באבן בין באגרופ, ואמדוהו (בית דין) למיתה (אבל אמדוהו תחילה לחיים - אפילו לדבנן פטור, כדלקמן), **והיקל ממה שהיה (וחזרו ואמדוהו לחיים), ולאחר מכאן הכביד ומת - חייב**.
רבי נחמיה אומר: פטור, שרגלים לדבר (שלא מת מחמת מכה זו, שהרי היקל).

גמרא:
תנו רבנן [תוספתא בבא קמא פ"ט מ"ב]: את זו דרש רבי נחמיה: (שמות כא, יט) אם יקום והתהלך בחוץ

(סנהדרין עח, ב)

על משענתו (מתרגמין 'על בורייה': שנתרפא לגמרי ונשען על כחו) ונקמה המכה [רק שבתו יתן ורפא ירפא]: (למה לי למימר 'ונקמה המכה' ממיתה?) וכי תעלה על דעתך שזה מהלך בשוק וזה נהרג? אלא: זה שאמרו (מתחילה) למיתה, (ובא הכתוב ללמדך) והקל ממה שהיה (שאם יקום מן המשכב והתהלך בחוץ ואמרו למשענת חיים) ולאחר כך הכביד ומת - שהוא פטור ('ונקמה המכה', ואפילו מת לאחר מכן: שחזר והכביד); ורבנן, האי 'ונקמה המכה' מאי דרשי ביה? מלמד שחובשין אותו (אם אמדוהו למיתה - חובשין את המכה שלא יברח עד שנראה אם ימות אם לאו, להכי אתי 'ונקמה המכה': דמשמע: לכשיקום ונקמה, מכלל דעד השתא - חבוש הוא). ורבי נחמיה - חבישה מנא ליה?

יליף ממקושש (דכתיב (במדבר טו, לד) 'ויניחו אותו במשמר'). ורבנן נמי לילפי ממקושש? מקושש (פשיטא ליה למשה ד) בר קטלא הוא (כדאייתי לקמן בברייתא 'יודע היה משה רבינו שהמקושש במיתה, שהרי כבר נאמר בתורה מחלליה מות יומת, אבל), ומשה לא הוה ידע קטליה במאי (לא היה יודע באיזו מיתה יומת; רבנן סבירא להו כמאן דאמר 'לא בעינן שיודיעוהו בהתראתו באיזה מיתה נהרג'), לאפוקי האי דלא ידעינן אי בר קטלא הוא אי לאו בר קטלא הוא.

ורבי נחמיה יליף ממגדף², דלא הוה ידע אי בר קטלא הוא (כדמפרש לקמן; אבל מגדף - לא נאמר בו אלא לפרש וכו') וחבשוהו. ורבנן? - מגדף הוראת שעה היתה (אי לא כתב חבישה דהכא - מחבישה דהתם לא הוה גמרינן, דהוראת שעה היתה, שהרי לא נצטוו מתחילה על אותה חבישה, ומעצמם עשו: דכיון דלא נאמר בו מיתה מתחילה - מה ספק היה להם להטיל עליו ספק מיתה ולחובשו?), כדתניא (סייעתא להא דאמר לעיל 'מקושש לא נסתפקו עליו אלא באיזה מיתה יומת, אבל מגדף לא היו יודעין שהיה חייב מיתה'): יודע היה משה רבינו שהמקושש במיתה, שנאמר (שמות לא, יד) [ושמרתם את השבת כי קדש הוא לכם] מחלליה מות יומת (כי כל העשה בה מלאכה ונכרתה הנפש ההוא מקרב עמיה), אלא לא היה יודע באיזו מיתה נהרג, שנאמר (במדבר טו, לד) [ויניחו אותו במשמר] כי לא פורש וגו' [מה יעשה לו] (משמע: בר עשייה הוא, אבל לא היו יודעין מהו); אבל מגדף - לא נאמר בו אלא (ויקרא כד, יב) [ויניחוהו במשמר] לפרש להם על פי ה' - שלא היה משה יודע אם הוא בן מיתה כל עיקר אם לאו ('לפרש להם' ולא כתוב 'מה יעשה', משמע: כל דינו היו צריכין לפרש להם).

בשלמא לרבי נחמיה (דאמר 'ונקמה המכה' לאמדוהו למיתה והקל וחזר והכביד אתא) - היינו דכתיבי תרי אומדני (תרי קראי יתירא לאומדנא, דאם בא ללמדנו שהחובל בחבירו חייב בריפוי ושבתי, כדמסיק: 'שבתו יתן' וגו' - נכתוב 'והכה את רעהו באבן או באגרוף ונפל למשכב שבתו יתן ורפא ירפא', ו'לא ימות' יתירא הוא למדרש; וכן 'אם יקום והתהלך בחוץ') : חד אמדוהו למיתה וחייה (דלא תימא: הואיל ויצא מבית דין - נקטליה, דהא דהדר חיי - חס רחמנא עליה; להכי אתא 'ולא ימות', כלומר: 'והכה איש וגו' ולא ימות - כמה שאמדוהו, אלא 'נפל למשכב - שבתו יתן': ממון ולא מיתה, או 'אם יקום והתהלך בחוץ' לאחר שאמדוהו למיתה - 'ונקמה המכה' אפילו חזר והכביד ומת), וחד אמדוהו למיתה והקל ממה שהיה, אלא לרבנן (דאמרי לחבישה אתא) - תרי אומדני למה לי (למה לי לכתוב 'ולא ימות ונפל למשכב ונקמה המכה שבתו יתן' ושמעינן מינה אמדוהו למיתה וחייה - ממון יתן ולא מיתה)? (ומ'ונקמה המכה' יתירא - שמעינן דכשיבורר לנו שלא ימות הוא - 'ונקמה המכה', מכלל דעד השתא חבוש הוא.)

חד אמדוהו למיתה וחייה וחד אמדוהו לחיים ומת (ואיפכא דרש להו: 'ולא ימות' דרשי ליה לאמדוהו לחיים ומת, והכי משמע 'ולא ימות': אם אמדוהו תחלה שלא ימות - אפילו מת לאחר מכאן - 'שבתו יתן ורפא ירפא': יתן האומד שאמדוהו: לכמה חליו עולה ושבתי ורפואתו, שכן היו אומדין אותו כשהיה נאמד לחיים; ואם אמדוהו למיתה ואחר כך 'יקום והתהלך בחוץ' - שלא מת - 'שבתו יתן'; אבל אמדוהו מתחילה למיתה, ויצא מבית דין חייב, וסוף דבר מת - אף על פי שהקל באמצע - לא פטריה רחמנא). ורבי נחמיה?

אמדוהו לחיים ומת לא צריך קרא, שהרי יצא מבית דין זכאי (והא נפקא לן מ'צדיק אל תהרוג' בפרק 'אחד דיני ממונות' (לעיל דף לג): מנין ליוצא מ'ד זכאי ואמר אחד 'יש לי ללמד עליו חובה' - שאין מחזירין אותו? שנאמר 'וצדיק אל תהרוג').

תנו רבנן: המכה את חבירו ואמדוהו למיתה וחייה - פוטרינן אותו (ממיתה ונותן חמשה דברים); אמדוהו למיתה והקל ממה שהיה - אומדין אותו אומד שני, לממון (כמה ראוי לשכב מחולי זה, ולכמה יעלה שבתו ורפואתו), ואם לאחר

² (ויקרא כד, יא) ויקב בן האשה הישראלית את השם ויקלל ויביאו אותו אל משה ושם אמו שלמית בת דברי למטה דן (ויקרא כד, יב) ויניחוהו במשמר לפרש להם על פי ה'

כן הכביד ומת הלך אחר אומד האמצעי (היינו אומד שני) - דברי רבי נחמיה;
וחכמים אומרים: אין אומד אחר אומד (לחשב כיוצא מב"ד זכאי ולהפטר אם לאחר מכאן הכביד ומת, אלא בתר מעשה דהשתא אזלינן, דהואיל והכביד ומת - חייב המכה מיתה).

תניא אידך: אמדוהו למיתה - אומדין אותו לחיים (אם ראינו שהקל, ולא אמרינן 'הואיל ויצא מבית דין חייב הרי זה יהרג'); לחיים - אין אומדין אותו למיתה (לומר 'טעינו באומד ראשון' ולחייבו לזה: שהרי יצא מבית דין זכאי; ואמרינן מחמת חולי אחר שבא עליו הכבידה המכה).

אמדוהו למיתה והקל ממה שהיה - אומדין אותו אומד שני לממון, ואם לאחר כן הכביד ומת - משלם נזק וצער ליורשים (והוא הדין לרפוי ושבט ובשת, דהא בתר אומד האמצעי אזלינן, ולכולהו אמדוהו, אלא לאו אורחיה דתנא למחשב כרוכלא). מאימתי משלם (כלומר) מאיזו שעה אומדין אותו כשהקל?

משעה שהכהו (אומדין כמה היה יפה קודם הכאה וכמה היה יפה אחר הכאה ולא אמרינן 'הואיל ועד השתא לא אמדינן [ליה] אלא למיתה, והשתא הוא דאמדינן ליה לממון - נאמדיה כדקאי השתא'; והרי הוקל, ומפסדינן ליה לניזק);

וסתמא (והן סתמא) - כרבי נחמיה (כרבי נחמיה מוכחא, דפטר ליה ממיתה אף על פי שהכביד ומת).

משנה:

(היה עומד אדם אצל בהמה ו) נתכוין להרוג את הבהמה והרג את האדם (פטור, משום דכי אתרו ביה - התראת ספק הוא; אף על פי שקבל עליו התראה: שאומר להם "יודע אני שהוא בן ברית, ועל מנת כן אני עושה: שאם אהרגנו - אני אתחייב מיתה" - פטור, דשמא לא יהרגנו), לעובד כוכבים והרג את ישראל, לנפלים (אנפלים לא מיחייב: דכמו דקטיל זמן) והרג את בן קיימא - פטור.

נתכוין להכותו על מתניו ולא היה בה כדי להמיתו על מתניו, והלכה לה על לבו והיה בה כדי להמיתו על לבו ומת - פטור; נתכוין להכותו על לבו,

(סנהדרין עט, א)

[המשך המשנה]

והיה בה כדי להמית על לבו, והלכה לה על מתניו ולא היה בה כדי להמית על מתניו ומת (האבן הזאת, אם תכה על לב - ראוייה להרוג; אבל על המתנים - אין בה כדי להמית) - פטור (דתרתי בעינן: שיהא מתכוין למכת מיתה, ושיכנו מכת מיתה; דאם לא נתכוין למכת מיתה - התראת ספק היא, דהתרו בו "אל תזרוק דשמא תלך על לבו");

נתכוון להכות את הגדול ולא היה בה כדי להמית הגדול, והלכה לה על הקטן והיה בה כדי להמית את הקטן ומת - פטור; נתכוון להכות את הקטן והיה בה כדי להמית את הקטן, והלכה לה על הגדול ולא היה בה כדי להמית את הגדול ומת - פטור; אבל

נתכוון להכות על מתניו, והיה בה כדי להמית על מתניו, והלכה לה על לבו ומת - חייב;

נתכוון להכות את הגדול והיה בה כדי להמית את הגדול, והלכה לה על הקטן ומת - חייב;

רבי שמעון אומר: אפילו נתכוון להרוג את זה והרג את זה - פטור.

גמרא:

רבי שמעון - אהייא? אילימא אסיפא (דקאמר תנא קמא נתכוון להכות את הגדול והלכה לה על הקטן ומת חייב - אלמא 'נתכוון להרוג את זה והרג את זה - חייב') - 'רבי שמעון פוטר' מיבעי ליה (דהא בהדיא קאמר לה תנא קמא, ולמה ליה לרבי שמעון למהדר פרושא? ומאי 'אפילו!')! אלא ארישא: 'נתכוון להרוג את הבהמה והרג את האדם, לעובד כוכבים והרג את ישראל, לנפלים והרג את בן קיימא - פטור', הא נתכוון להרוג את זה (והתרו בו עליו, דהתראת ודאי הוא) והרג את זה - חייב (דאיכא התראה על בן ברית, והרי מתכוון לבן בריתו, והרגו); רבי שמעון אומר: אפילו נתכוין להרוג את זה והרג את זה - פטור (והאי דשביק

רבי שמעון לסיפא בהדיא, ומהדר אדוקיא דרישא - דלא תימא 'רבי שמעון פטר אכולהו, ואפילו נתכוון על מתניו והלכה לו על לבו'.

פשיטא קאי ראובן ושמעון ואמר "אנא לראובן קא מיכוונא, לשמעון לא קא מיכוונא" - היינו פלוגתייהו; אמר "לחד מינייהו (קא מיכוונא, ולא איכפת להי מינייהו) - מאי (לרבי שמעון מקרי ליה 'מיתכוון לו', ומיחייב או דילמא כיון דאי אזלא אאידך ושבקיה ליה להאי - הוה נמי נחא ליה - לאו 'מתכוון' הוא) ? אי נמי ([נתכוון] להכות את הגוף הזה, אבל) כסבור (שהוא) ראובן ונמצא שמעון - מאי (מי אמרין כיון דלהאי גופא איתכוון - 'מתכוון' הוא לן, או דילמא כיון דלהאי גברא לא איכוין - פטר ליה רבי שמעון) ?

תא שמע, דתניא: רבי שמעון אומר: עד שיאמר "לפלוגי אני מתכוון" (ואותו פלוגי הרג; וכי אמר "לחד מינייהו" - לא ייחד אותו; וכן כסבור ראובן ונמצא שמעון - לא זהו פלוגי שנתכוון לו).

מאי טעמא דרבי שמעון?

אמר קרא (דברים יט"א) [וכי יהיה איש שנא לרעהו] וארב לו וקם עליו [והכהו נפש ומת ונס אל אחת הערים האל] ('וארב לו' קרא יתירא הוא: נכתוב 'כי יהיה איש שנא לרעהו וקם עליו') - עד שיתכוון לו.

ורבנן (דפליגי עליה דרבי שמעון - מאי דרשי ביה) ?

אמרי דבי רבי ינאי: פרט לזורק אבן לגו (לתוך חבורה של בני אדם כותים וישראלים; אבל נתכוין לישראל זה והרג את חברו) - לא אתא קרא למעוטי.

היכי דמי? אילימא דאיכא תשעה כותים ואחד ישראל ביניהן - תיפוק ליה דרובא כותים נינהו (ולמה לי קרא); אי נמי פלגא ופלגא ספק נפשות להקל (למה לי קרא למפטריה? הא כיון דמצי למימר לכותים קא מתכוונא - אית לך למפטריה משום דספק נפשות להקל, מו'הצילו העדה' (יומא טז)) ?

לא, צריכא דאיכא תשעה ישראל וכותי אחד ביניהן, דהוה ליה כותי 'קבוע', וכל קבוע - כמחצה על מחצה דמי (ואשמעינן קרא דפטור משום דהוה ליה כותי קבוע ביניהם, וילפינן מהאי קרא דכל קבוע לא פחות מלהיות נדון כמחצה על מחצה והוי ספק נפשות להקל; ומהכא נפקא לן בכל דוכתי דכל קבוע כמחצה על מחצה דמי; והא ליכא למילף מיניה כרובא דמי, דהא מהיכא תיתי לן? דילמא האי דפטר ליה להאי - משום דספק נפשות להקל, ולא משום דחשבינן ליה כרובא? אבל מחצה על מחצה ילפינן מיניה, דאי לאו כמחצה על מחצה דמי - לא הוה ליה ספק נפשות להקל, ואמאי פטור? הא רובא דישאל ניהו, ורבנן אית להו 'נתכוון לזה והרג את זה חייב'?) .

בשלמא לרבנן דאמרי 'נתכוון להרוג את זה והרג את זה - חייב' דכתיב (שמות כא, כב) וכי ינצו אנשים ונגפו אשה הרה [ויצאו ילדיה ולא יהיה אסון ענוש יענש] כאשר ישית עליו בעל האשה ונתן בפללים], ואמר רבי אלעזר: בְּמִצְוֹת שְׁבִמִיתָה (שהיה מתכוון להרוג את חברו) הכתוב מדבר, דכתיב (שמות כא, כג) ואם אסון יהיה ונתתה נפש תחת נפש' [לעיל עד, מובא דרש זה על ידי אביי בשם יונתן בן שאול] (ואי לא נתכוון להרוג - היאך מקטיל? וכי איתכוון? מיהא חייב אף על גב דלא נתכוון אלא לחבירו, דהא כתיב 'וכי ינצו אנשים וגו'), אלא לרבי שמעון - האי 'ונתתה נפש תחת נפש' מאי עביד ליה?

ממון (דמי האשה יתן ליורשיה), וכדרכי, דתניא: רבי אומר: 'ונתתה נפש תחת נפש' - ממון; אתה אומר ממון - או אינו אלא נפש ממש? - נאמרה נתינה למטה ונאמרה

(סנהדרין עט, ב)

נתינה למעלה (גבי לא יהיה אסון 'ונתן בפללים' (שמות כא, כב): דמי ולדות): מה להלן ממון - אף כאן ממון.

אמר רבא: האי דתנא דבי חזקיה - מפקא מדרכי ומפקא מדרכנן (דרבנן מחייבי ליה מיתה לנתכוין להרוג את זה והרג את זה, ורבי מחייב ליה ממון, ואילו לתנא דבי חזקיה לא מחייב ממון ולא מיתה), דתנא דבי חזקיה: (ויקרא כד, כא) מכה אדם ומכה בהמה (לכך הוקשו בהאי קרא: 'ומכה בהמה ישלמה ומכה אדם יומת', ומשמע בבהמה חייב ממון, ובאדם פטור ממון, דכתיב 'בהמה ישלמה' - ולא אדם; והקיש לך הכתוב פטור תשלומין של אדם לחיוב תשלומין של בהמה: מה להלן לא חלקת בין מתכוין לשאינו מתכוין, בין מכה בהמה לא מכה בהמה? מה להלן לא חלקת בין שוגג למזיד, בין מתכוין לשאינו מתכוין, בין דרך ירידה לדרך עלייה (דרך עלייה לא שייך למתני גבי בהמה, אלא משום דבאדם אשכחן ביה חילוק בהורג בשוגג: דרך ירידה חייב גלות, אבל דרך עלייה: בהרימו את ידו - פטור מגלות, דכתיב (במדבר לה, כג) 'ויפל עליו וימת' - דרך נפילה בעינן) לפוטרו ממון אלא לחייבו ממון (כלומר: לא חלקת בו שום צד להפטר מן תשלומין, אלא בכל צדדין הוא דמחייב, דרבינן כל נזקין בבבא קמא (כו): מ'פצע תחת פצע' לחייב על השוגג כמזיד ועל האונס כרצון, ומכה בהמה - נזק הוא) - אף מכה אדם: לא תחלוק בו בין שוגג למזיד, בין מתכוין לשאינו מתכוין, בין דרך ירידה לדרך עלייה לחייבו ממון (אין דין פטור תשלומין הכתוב בו חלוק לשום צד שיתחייב ממון, אלא: כל שעה פטור ממון, בין בשוגג ואין נתכוון - דפטור ממיתה, בין במזיד

ונתכוון - דחייב מיתה) אלא לפוטרו ממון (אלמא פטור ממון לתנא דבי חזקיה) . (ומיתה נמי שמע מינה דפטור ליה, מדאצטריך למפטריה מתשלומין, כדמפרש ואזיל; ואי בר קטלא - מי אצטריך למפטרי?)

מאי 'שאיין מתכוין' ? אילימא שאיין מתכוין כלל - היינו שוגג ! אלא פשיטא: שאיין מתכוין לזה אלא לזה, וקתני 'לחייבו ממון אלא לפוטרו ממון', ואי בר קטלא הוא - מאי איצטריך למיפטריה ממון ? אלא לאו שמע מינה: לאו בר קטלא הוא ולא בר ממונא הוא !

משנה :

רוצח שנתערב באחרים (בגמרא מפרש הנך אחרים מאן נינהו) - כולן פטורין . רבי יהודה אומר: כונסין אותן לכיפה (ושם מאכילין אותן שעורים עד שתבקע כריסן, כדתני לקמן בפירקין (דף פא:)).
כל חייבי מיתות שנתערבו זה בזה - נידונין בקלה (מאחר שנתערבו ואי אתה מכיר מי המחויב את החמורה ומי המחויב את הקלה - אי אתה רשאי להחמיר עליו למושכו למיתה חמורה שלא נתחייב בה, אלא ידונו בקלה שישנה בכלל החמורה) :
הנסקלין בנשרפין (אף על גב דרובא דהני נשרפין, כדקתני 'נסקלין בנשרפין' משמע חד נסקל שנתערב בנשרפין טובא) - (אפילו הכי) רבי שמעון אומר: נידונין בסקילה, שהשריפה חמורה (ידונו כולן בסקילה, מפני שהשריפה חמורה); וחכמים אומרים: נידונין בשריפה, שהסקילה חמורה. אמר להן רבי שמעון: אילו לא היתה שריפה חמורה - לא נתנה לבת כהן שזנתה (שעבירתה חמורה: שמחללת את אביה, כדאמר ב'ארבע מיתות' (לעיל נב.)) שנוהגין בו חול ! אמרו לו: אילו לא היתה סקילה חמורה - לא נתנה למגדף ולעובד עבודת כוכבים (שפושטין ידן בעיקר) !
הנהרגין בנחנקין: רבי שמעון אומר: בסייף (שחנק חמור), וחכמים אומרים: בחנק (שסייף חמור וטעמא מפרש ב'ארבע מיתות').

גמרא :

מאן 'אחרים' ? אילימא אחרים כשרים - פשיטא ! ותו בהא לימא רבי יהודה 'כונסין אותן לכיפה' ?
<סימן בשר"ק>
אמר רבי אבהו אמר שמואל: הכא - ברוצח שלא נגמר דינו שנתערב ברוצחים אחרים שנגמר דינן עסקינן: רבנן סברי אין גומריין דינו של אדם אלא בפניו (כיון דאין מכירין אותו - לא הויא 'בפניו'), הלכך כולן פטורין, ורבי יהודה - מיפטרינהו לגמרי נמי לא, כיון דרוצחין נינהו (גירסת רש"י: וכיון דרוצח הוא) (שהרי קבלו העדיות ונשאו ונתנו בדבר); הלכך כונסין אותן לכיפה.
ריש לקיש אמר: באדם דכולי עלמא לא פליגי דפטירי (הואיל ואיכא חד דלא נגמר דינו - אין לך ראייה לזכות גדולה מזו, ורחמנא אמר 'הוצילו העדה' (במדבר לה, כה)), אבל הכא בשור שלא נגמר דינו שנתערב בשורים אחרים שנגמר דינן קמיפלגי: רבנן סברי כמיתת בעלים כך מיתת השור, ואין גומריין דינו של שור אלא בפניו, הלכך כולן פטורין, ורבי יהודה סבר כונסין אותן לכיפה.
אמר רבא :

(סנהדרין פ, א)

(בין לריש לקיש בין לשמואל קא מויתב:) אי הכי (אי הכי דהני 'אחרים' דמתניתין דרוצחים קאמר, והאי רוצח שנתערב בהוכר ולבסוף נתערב קאמר) היינו דקתני עלה (הא דתני עלה בברייתא הכי): ' (רוצח שנתערב באחרים כולן פטורין) 'אמר רבי יוסי: אפילו אבא חלפתא ביניהן (כולן פטורין) ' (- מאי 'אפילו' דקאמר רבי יוסי) !
אלא אמר רבא: הכי קאמר (בשלא הוכר לבית דין קאמר): ' (כגון:) שנים שהיו עומדין ויצא חץ מביניהם (ואין יודעין אי זה מהן זרקו) והרג - שניהם פטורין; ואמר רבי יוסי: אפילו אבא חלפתא ביניהן (שהכל יודעין שהוא חסיד ולא זרקו - לא מחייבין לאידך משום האי חזקה; ובהא - אפילו רבי יהודה מודה; ורבי יהודה, דאמר 'כונסין אותן לכיפה' - לא עלה קאי, אלא הכי קאמר תנא קמא, וחסורי מחסרא מתניתין); (והכי קתני:) ושור שנגמר דינו שנתערב בשורין אחרים מעלייא - סוקלין אותן (דהא על כרחיך כולוהו אסירי בהנאה, ואין הפסד לבעלים בסקילה, הלכך סוקלין אותם: כדי שתתקיים מצות

סקילה במחויב בה); רבי יהודה אומר (שאין צריכין לסוקלן, שלא להטריח בית דין, אלא): כונסין אותן לכיפה (כונסין אותן בחדר והם מתים ברעב); והתניא (בניחותא): פרה שהמיתה ואחר כך ילדה: אם עד שלא נגמר דינה ילדה - וולדה מותר (לקמן מפרש לה); אם משנגמר דינה ילדה - וולדה אסור (דעובר - ירך אמו הוא, וגם הוא נאסר בגמר דין אמו); נתערב באחרים ואחרים באחרים - כונסין אותן לכיפה; רבי אלעזר ברבי שמעון אומר: מביאין אותן לבית דין וסוקלין אותן'.

אמר ר' אבא: 'אם עד שלא נגמר דינה ילדה - וולדה מותרת' - ואף על גב דכי נגחה הות מיעברה? והאמר רבא 'ולד הנוגחת אסור': היא וולדה נגחו; ולד הנרבעת אסור: היא וולדה נרבעו' ('אסור' - בהקדמה, כגון שנגחה על פי עד אחד או על פי הבעלים, דמתסרא לגבוה ולא להדיוט; הלכך: על כרחיך שמעינן מדרבא: דהיכא דאית עדים - אסור אף להדיוט, וצריך לגמור דין שניהם [הפרה וולדה]; והא ליכא למימר 'טעמא דתנא קמא דתני 'וולדה מותר' משום דלא נגמר דינו עמה, דאי בשלא בא לבית דין - מאי איריא 'ולדה' אפילו אמו נמי: אם לא נגמר דינה - לא מיתסרא! וכי איצטריך תנא למיתני 'מותר' - הכי אשמעינן: דאין זקוק להביאה לבית דין קאמר, ותיובתא דרבא)? אימא: 'אם עד שלא נגמר דינה עיברה וילדה' (דהיינו בין נגיחה לגמר דין: דלא הוה ולד לא בשעת נגיחה ולא בשעת גמר דין, ולא נוצר מן האיסור: דאכתי אימיה הות שריא) - וולדה מותר; אם משנגמר דינה עיברה וילדה (דנולד מן האיסור) - וולדה אסור (אף על גב דלא הוה בשעת נגיחה ולא בשעת גמר דין)'. הניחא למאן דאמר (פלוגתא הוא בתמורה (לא,א), 'זה וזה גורם אסור',

(סנהדרין פ, ב) אלא למאן דאמר 'זה וזה גורם מותר' - מאי איכא למימר (דהא כשנוצר לאחר גמר דין - לאו איהו לחודיה גרמא ליה, שאף מן הזכר הוא בא: דהיתר ואיסור גרמו לו שיבא)? אלא אמר רבינא: אימא: 'אם עד שלא נגמר דינה עיברה וילדה - וולדה מותר; ואם עד שלא נגמר דינה (דהיינו: בין נגיחה לגמר דין) עיברה (גירסת רש"י: 'ואם עד שלא נגמר דינה הוכר עברה') ומשנגמר דינה ילדה - וולדה אסור' (אף על גב דלא הוה בשעת נגיחה, כיון דהוה בשעת גמר דין - נאסר בגמר דין עם אמו, ד עובר - ירך אמו הוא.

כל חייבי מיתות [שנתערכו זה בזה - נידונין בקלה]: שמע מינה (מדקתני 'ידונו בקלה'): מותרה לדבר חמור הוי מותרה לדבר קל (משום דקלה בכלל חמורה: דאי לא הוי מותרה למיתה קלה, הנך דנתחייבו חמורה - היאך נתחייבו בסקילה? הא לא אסרו בהם מיתה זו, ונפטרי' לגמרי! אלא נילף מהכא דהוי מותרה)! אמר רבי ירמיה: (מהכא ליכא למילף); הכא במאי עסקינן? - כגון שהתרו בו (מיתה) סתם (ולפיכך קלה וחמורה במשמע), והאי תנא הוא (דקאמר 'לא בעינן להזכיר שם אותה מיתה'), דתניא: 'ושאר חייבי מיתות שבתורה (חוץ ממסית, שאינו צריך התראה, דרחמנא אמר 'לא תחמול ולא תכסה עליו') - אין ממיתין אותן אלא בעדה ועדים והתראה' ('עדה ועדים' - לאו דוקא, דמסית נמי עדים ועדה קא בעי, והא דנקט 'ושאר' - משום התראה נקט לה), ועד שיודיעוהו שהוא חייב מיתת בית דין; רבי יהודה אומר: עד שיודיעוהו באיזה מיתה הוא נהרג; תנא קמא יליף ממקושש (שהמוצאים אותו - לא התרו בו שם מיתתו, דלא הוה ידעי לה אלא מיתה סתם), ורבי יהודה אומר: מקושש - הוראת שעה היתה (ועל פי הדבור מחייב, ולא גמרינן מינה לדורות, הואיל ונפקא לן התראה מ'יומת המת': שיתיר עצמו למיתה: אותה מיתה משמע).

הנסקלין בנשרפין [רבי שמעון אומר: נידונין בסקילה שהשריפה חמורה וחכמים אומרים: נידונין בשריפה, שהסקילה חמורה]: מתני ליה רב יחזקאל לרמי בר יהודה: 'הנשרפין בנסקלין (משמע: כגון דהו נסקלין רובא, ואיערבא בהו מיעוטא נשרפין) - רבי שמעון אומר: ידונו בסקילה, שהשריפה חמורה'; אמר ליה רב יהודה [גם הוא בר יחזקאל, אחי רמי בר יחזקאל]: אבא! לא תיתנייה הכי: מאי איריא דשריפה חמורה - תיפוק ליה דרובה נסקלין נינהו (הכי נקט טעמא 'משום דאי אתה רשאי למושכו למיתה חמורה? בלאו הכי נדיינינהו בסקילה - בתר רובא)! אלא היכי אתנייה (אבוה מהדר ליה: אלא היכי אלמדנו)? (אמר ליה רב יהודה): 'הנסקלין בנשרפין' (דאף על גב דנשרפין רובא, מדתני) 'רבי שמעון אומר: ידונו בסקילה, שהשריפה חמורה'.

אי הכי - אימא סיפא: 'וחכמים אומרים: ידונו בשריפה, שהסקילה חמורה' - תיפוק ליה דרובה נשרפין נינהו!!
התם - רבנן הוא דקאמרו ליה לרבי שמעון: לדידך, דאמרת שריפה חמורה; לא! - סקילה חמורה (התם הוא דקאמרי רבנן 'שהסקילה חמורה': לאו למיתב טעמא למילתייהו מסיימי הכי, אלא הכי קאמרי: ידונו בשריפה, כדינייהו: בתר רובא; ודקאמרת למיזל בתר מיעוטא משום דשריפה חמורה, ואין אנו רשאים למשוך את הקלים - לאו חמורה היא אלא קלה היא)!
אמר ליה שמואל לרב יהודה: שיננא -

(סנהדרין פא, א)

לא תימא ליה לאבוך הכי (להודיעו בהדיא שהוא טועה, משום דמכסיף ומצטער)!
דתניא: הרי שהיה אביו עובר על דברי תורה - לא יאמר לו "אבא! עברת על דברי תורה"! אלא אומר לו "אבא כך כתיב בתורה" (קסלקא דעתא בתמיהה קאמר: "וכי כך כתיב בתורה")!
סוף סוף היינו הך (דמביישו ואומר "וכי יפה אתה עושה")?
אלא (בניחותא) אומר לו: "אבא - מקרא כתוב בתורה כך הוא (ואומר לו "אבא! מקרא כך וכך כתוב בתורה") (והוא עצמו ישים על לבו על מה זה מכירו; והכי נמי: אין לך לומר לאבין "לא תתנייה הכי").

משנה:

מי שנתחייב בשתי מיתות בית דין - נידון בחמורה;
עבר עבירה שנתחייב שתי מיתות (כגון חמותו והיא אשת איש) - נידון בחמורה; רבי יוסי אומר: נידון בזיקה הראשונה שבאה עליו (בגמרא מפרש לה).

גמרא:

פשיטא (דבחמורה נדון, שהרי אף בה נתחייב - דהכי טליק אדעתן לידון בקלה)!! אלא
איתגורי איתגור (במה שעבר שתי עבירות? אילו לא עבר אלא על החמורה - היה נדון בה, ועכשיו שהוסיף לעבור עמה עבירה אחרת - נדון בקלה)?
אמר רבא: (ודאי אי מקמי דאתא לקמן עבדינהו לתרויהו לא איצטריך לאשמועינן) הכא במאי עסקינן (כי איצטריך למתנייא)? - כגון שעבר עבירה קלה ונגמר דינו על עבירה קלה, וחזר ועבר עבירה חמורה: סלקא דעתך אמינא כיון דנגמר דינו לעבירה קלה - האי 'גברא קטילא' הוא? - קא משמע לן. [עיי' תוספות ומהרש"א].

בעא מניה אחוה דרב יוסף בר חמא מרבה בר נתן: מנא הא מילתא דאמור רבנן 'מי שנתחייב שתי מיתות בית דין - נידון בחמורה' (ואף על גב דנגמר דינו לקלה)?
דכתיב (יחזקאל יח, יב) והוליד בן פריץ שופך דם [ועשה אח מאחד מאלה] [פסוק יא] [והוא את כל אלה לא עשה כי גם] אל ההרים אכל ואת אשת רעהו טמא [פסוק יב] [עני ואביון הונה גזלות גזל חבל לא ישיב] ואל הגלולים נשא עינו [תועבה עשה]:
'והוליד בן פריץ שופך דם' - בסיף; 'את אשת רעהו טמא' - זו אשת איש, בחנק; 'ואל הגלולים נשא עינו' - זו עבודת כוכבים - בסקילה; וכתוב (יחזקאל יח, יג) [בנשך נתן ותרבית לקח וחי לא יחיה את כל התועבות האלה עשה] מות יומת דמיו בו יהיה - בסקילה (דכל 'דמיהם במ' - בסקילה, דהיא חמורה, ואי דלא נגמר דינו קודם לכן - לא איצטריך קרא לאשמועינן).

מתקיף לה רב נחמן בר יצחק: אימא כולהו בסקילה: 'והוליד בן פריץ שופך דם' - זה בן סורר ומורה (וקרי ליה 'שופך דם' על שם שסופו לשפוך, כדאמרינן (לעיל דף עב).) שעומד בפרשת דרכים וכו'), דבסקילה; 'אשת רעהו טמא' - זו נערה המאורסה, דבסקילה; 'ואל הגלולים נשא עינו' - זו עבודת כוכבים, דבסקילה.
אם כן - מאי קא משמע לן יחזקאל? דילמא תורה קא מהדר? אם כן איבעי ליה לאהדרה כי היכי דאהדרה משה רבינו (במשנה תורה)!!

דרש רב אחא ברבי חנינא: מאי דכתיב (יחזקאל יח, ו) [אל ההרים לא אכל ועינו לא נשא אל גלולי בית ישראל ואת אשת רעהו לא טמא ואל אשה נדה לא יקרב]: 'אל ההרים לא אכל' - שלא אכל בזכות אבותיו (שלא נצטרך לזכות אבותיו מתוך שהוא חסיד); 'ועינו לא נשא אל גלולי בית ישראל' - שלא הלך בקומה זקופה; 'ואת אשת רעהו לא טמא' -

שלא ירד לאומנות חבירו; 'ואל אשה נדה לא קירב' - שלא נהנה מקופה של צדקה (שהוא דבר גנאי לאדם הגון); וכתוב (סיפיה דקרא) (יחזקאל יח, ט) [בחקותיהלך ומשפטי שמר לעשות אמת] צדיק הוא חיה יחיה [נאם ד' ה'] (לומר: זה צדיק גמור, ועל כרחך משום דלא עבד הני; לאו צדיק הוא אם עבר עבירות אחרות - אלא לאו כמשמעותיה מדריש). כשהיה רבן גמליאל מגיע למקרא הזה - היה בוכה, ואמר: מאן דעביד לכולהו - הוא דחיי, בחדא מינייהו לא! אמר ליה רבי עקיבא: אלא מעתה (ויקרא יח, כד) אל תטמאו בכל אלה [כי בכל אלה נטמאו הגוים אשר אני משלח מפניכם] - הכי נמי: בכולהו - אין, בחדא מינייהו לא? אלא באחת מכל אלה - הכי נמי באחת מכל אלה.

עבר עבירה [שנתחייב שתי מיתות - נידון בחמורה; רבי יוסי אומר: נידון בזיקה הראשונה שבאה עליו]: תניא [תוספתא פ"ב מ"ג; ושם: רבי יהודה במקום רבי יוסי]: כיצד אמר רבי יוסי 'נידון בזיקה ראשונה הבאה עליו' (באותו איסור שהזקק זה תחלה להזהר בו ולפרוש ממנו הוא נדון, אבל לא באיסור הבא עליו אחרון - אף על פי שהוא חמור: דקסבר רבי יוסי אין איסור חל על איסור, ואפילו חמור על הקל, הלכך אין כאן שתי מיתות) 'חמותו ונעשית אשת איש' (כגון נשא בת אלמנה ונאסרה אמה משום חמותו, ואחר כך נשאת ונאסרה עליו משום אשת איש) - נידון בחמותו (נדון בחמורה: בשריפה, דהיא קדמה); (אבל אם היתה) אשת איש ונעשית חמותו - נידון באשת איש (הואיל כשנשא בתה כבר היתה זו אסורה עליו משום אשת איש - תו לא חייל אסור חמותו אסור אשת איש, ואינו נדון אלא בחנק). אמר ליה רב אדא בר אהבה לרבא: חמותו ונעשית אשת איש נידון בחמותו? לידון נמי באיסור אשת איש, דהא אמר רבי אבהו (ביבמות בפרק 'ארבעה אחין'): 'מודה רבי יוסי באיסור מוסיף' (אסור מוסיף ומחדש דבר על האשה הזאת לאסור בה דבר חדש, ואו) לאסרה על מי שלא היתה אסורה עליו מתחלה, כגון הכא: כשהיתה אלמנה והיא חמותו - היתה אסורה לו משום 'חמותו', ומותרת לכל אדם; וכשנעשית אשת איש - הוסיף בה השם הזה איסור: שאסרה לכל העולם; וכי האי גוונא מודה רבי יוסי דאסור חל על אסור: מגו דחייל אכולא עלמא שהיתה מותרת להם עד עכשיו - חייל נמי אהאי, ואף על פי שאסורה לו ועומדת!'

(סנהדרין פא, ב)

אמר ליה: אדא ברי, בתרי קטלי קטלת ליה (בתמיהה: אמת שחלו שתיהן עליו, ועבירה שיש בה שתי מיתות - הוא נדון בחמורה, והיאך אתה בא לדנונו אף באשת איש? וכי תהרגנו שתי פעמים) ? (וכי חייל אשת איש אחמותו לרבי יוסי - לענין שוגג הוא, ולהתחייב שתי חטאות.)

משנה:

מי שלקה ושנה (שלקה שתי פעמים על שתי עבירות) - בית דין מכניסין אותו לכיפה ומאכילין אותו שעורין עד שכריסו מתבקעת.

גמרא:

משום דלקה ושנה - בית דין כונסין אותו לכיפה? אמר רבי ירמיה אמר רבי שמעון בן לקיש: הכא - במלקיות של כריתות עסקינן (לאו שיש בו כרת והתרו בו למלקות), דגברא בר קטלא הוא (בידי שמים יכרתוהו), וקרובי הוא דלא מיקרב קטליה (עדיין לא נתקרבה מיתתו), וכיון דקא מותר לה נפשיה (דמפקיר עצמו לעבירות) - מקריבין ליה לקטליה עילויה. אמר ליה רבי יעקב לרבי ירמיה בר תחליפא: תא אסברא לך: במלקיות של כרת אחת (שעבר אותה עבירה עצמה שלש פעמים: על השתים לוקה, ובשלישית יכנסוהו לכיפה), אבל של שתיים ושל שלש כריתות - איסורי הוא דקא טעים, ולא מותר כולי האי.

מי שלקה ושנה:

'שנה' - אף על גב דלא שילש! לימא מתניתין (דבשתי מלקיות מחזקת ליה רשע, ובעי כיפה) דלא כרבן שמעון בן גמליאל, דאי רבן שמעון בן גמליאל - הא אמר (ביבמות: נשאת לראשון ומת, לשני ומת, לשלישי - תנשא, לרביעי - לא תנשא: דעד תלתא זימנין - לא הויה מוחזקת לקבור את בעליה) עד תלת זימני לא הויה חזקה! אמר רבינא: אפילו תימא רבן שמעון בן גמליאל: קסבר עבירות מחזיקות (עבירות מחזיקות אותו: בחזקת רשע הוא; ובהתראה ולא מלקות; הלכך בשלישי - כונסין אותו לכיפה, דהא איתחזק ליה בשלש עבירות).

מיתבי (לרבינא, דמהדר לאוקומה למתניתין כרבן שמעון בן גמליאל): 'עבר עבירה שיש בה מלקות: פעם ראשונה ושניה מלקין אותו, ושלישית כונסין אותו לכיפה' [#] בית דין של שלשה או בית דין של כ"ג? תקנת חכמים או הלכה למשה מסיני? - מרגליות הים]; **אבא שאול אומר**: אף בשלישית מלקין אותו, ברביעית כונסין אותו לכיפה' - מאי? לאו דכולי עלמא מלקיות מחזיקות, ובפלוגתא דרבי ורבן שמעון בן גמליאל קמיפלגי (מדפליג אבא שאול ואמר דרבי שמעון בן גמליאל - מכלל דתנא קמא לאו כרבן שמעון בן גמליאל) !!

לא! דכולי עלמא אית להו דרבן שמעון בן גמליאל, והכא בהא קא מיפלגי: דמר סבר [תנא קמא] עבירות מחזיקות, ומר [אבא שאול] סבר מלקיות מחזיקות (לא הוחזק עד שילקה שלש מלקיות; וכיון דלקי על השלישית - אף על גב דאיתחזק השתא רשע - לא מעיילין ליה לכיפה, דבתרי דיני לא דיינינן ליה).

והדתניא: 'התרו בו ושתק' (שהראה בעצמו כמקבל התראה; ומיהו לא התיר עצמו למלקות בהדיא), **התרו בו והרכין ראשו** (וכן בהרכין בראשו ורמז שהוא מקבלה, אף על פי דלא לקי בהתראות כי הני: דלא התיר עצמו למלקות, מכל מקום התראות ניהו להחזיקו רשע, ו) **פעם ראשונה ושניה - מתרין בו** (פעם ראשונה מתרין ביה ושבקינן ליה, וכן בעבירה שניה ושבקינן ליה), **שלישית - כונסין אותו לכיפה** (מתרין ביה למלקות וכונסין אותו לכיפה עליה, שהרי הוחזק רשע בשלוש עבירות של התראת מלקות); **אבא שאול אומר**: אף בשלישית מתרין בו, ברביעית כונסין אותו לכיפה' והתם מלקות ליכא (דלא התיר עצמו למלקות, שהרי שתק, דנימא טעמא בדאבא שאול משום דמלקיות מחזיקות, ולא הוחזק עד שילקה, וכיון דלקה על השלישית - לא עייל ליה לכיפה) - **במאי קמיפלגי** (והא - לא לרבינא מותיב, דהא לדידן נמי קשיא, דבפלוגתא דרבי ורבן שמעון בן גמליאל לא מצינו לאוקומה, דהא על כרחך עבירות מחזיקות סבירא להו: דהא אין כאן מלקות, ואמאי בעי אבא שאול רביעית)?

אמר רבינא: (בין הכא בין במתניתין קמייתא) - **בכיפה צריכה התראה קמיפלגי** (ודכולי עלמא כרבן שמעון בן גמליאל, ולא הוחזק עד שלש עבירות של התראת מלקות מקובלות, או בפיו או בשתיקה או בהרכנת ראשו; וקמיפלגי בכיפה אי צריכה התראה: תנא קמא סבר: כיון שהוחזק רשע על שלש התראות של מלקות - כונסין אותו לכיפה, ואף על פי שלא הותרה על כך; ואבא שאול סבר: על שלש התראות של מלקות הוחזק רשע, ולא על השתים, ומהשתא בעינן עבירה רביעית: להתרות בו "אם תעבור - תכנס לכיפה").

ומאי 'כיפה'?

אמר רב יהודה: מלא קומתו.

והיכא רמיזא (ודאי הלכה למשה מסיני היא הך עונש דכיפה, ומיהו היכא רמיזא מקצת)?

אמר ריש לקיש: (תהלים לד, כב) **תמותות רשע רעה** [ושנאי צדיק יאשמו] (מי שהוחזק רשע - תמיתתו רעתו; אלמא מוחזק רשע - מיתה הוא).

(אידי דאיירי הכא ריש לקיש בהאי קרא - מייתנין לאידך דרשא דריש לקיש:)

ואמר ריש לקיש: מאי דכתיב (קהלת ט, יב) **כי גם לא ידע האדם את עתו כדגים שנאחזים במצודה רעה** [וכצפרים האחזות בפח כהם יוקשים בני האדם לעת רעה כשתפול עליהם פתאם]; מאי 'מצודה רעה'? - **אמר ריש לקיש**: חכה (אמ"ו בלע"ז: שהוא רע וחלש וקטן ואוחז בו דגים גדולים פתאום, ואינו רואה ואינו דומה לנאחז ברשתות על ידי מארב ותחבולות).

משנה:

ההורג נפש שלא בעדים (שלא ניתן לבית דין להרגו) - **מכניסין אותו לכיפה ומאכילין אותו** (ישעיהו ל, כ) [ונתן לכם ה'] **לחם צר ומים לחץ** [ולא יכנף עוד מוריד והיו עיניך ראות את מורידך] (לקמן בעי: מאי שנא בכיפה קמייתא).

גמרא:

מנא ידעינן (הואיל וליכא עדות)?

אמר רב: **בעדות מיוחדת** (דשנים מעידין עליו ועדותו אמת, אלא שאין מיתתו מסורה לבית דין, כגון שנים רואין אותו אחד מחלון זה ואחד מחלון זה, דאמר במסכת מכות (דף ו:)) דלא מיקטל עליה; ומיהו הכא תנינן דעייל לכיפה; אבל על פי עד אחד - מוציא דבה בעלמא הוא);

ושמואל אמר: **שלא בהתראה**;

ורב חסדא אמר אבימי: כגון דאיתכחוש בבדיקות ולא איתכחוש בחקירות, כדתנן [פ"ה מ"ב]: **מעשה ובדק בן זכאי בעוקצי תאנים** (בדיקות יתירא הוא; ונהי דבן זכאי פטר ליה בההוא הכחשה מקטלא, מיהו עדות אמת הוא, ועייל לכיפה).

ומאכילין אותו לחם צר ומים לחץ:

מאי שנא הכא דקתני 'נותנין לו לחם צר ומים לחץ' ומאי שנא
התם [במי שלקה ושנה, משנה ה, דף פא, ב] דקתני 'מאכילין אותו שעורין
עד שכריסו מתבקעת' ?
אמר רב ששת: אידי ואידי נותנין לו לחם צר ומים לחץ עד
שיוקטן מעיינו (בני מעיו), והדר מאכילין אותו שעורין (שנופחין בתוך
מעיו) עד שכריסו מתבקעת (ומתוך שהוקטן מעיינו הוא נבקע).

משנה :

הגונב את הקסוה (מפרש בגמרא), והמקלל בקוסם, והבועל ארמית (בת
עובד כוכבים) - קנאין (בני אדם כשרין המתקנאין קנאתו של מקום) פוגעין (פוגעין =
ממיתין, כמו 'לך פגע בו' (מלכים א ב, כט)) בו (בשעה שרואין את המעשה; אבל לאחר מיכן - אין מיתתו
מסורה לבית דין; והלכה למשה מסיני הוא).
[## קשה על רש"י שכתב אבל לאחר מיכן - אין מיתתו מסורה לבית דין - וכי לפני כן מיתתו
מסורה לבית דין? הרי לפני כן טרם עשה מעשה? אולי יש להשמיט את המילה
'אין', ולגרוס: 'מיתתו מסורה לבית דין', כלומר: כמו המטיח את אשתו
והמחמר: אם השעה צריכה לכך בית דין יכולים להרוג אותו גם לאחר המעשה -
וכן היה צריך להיות במעשה של זמרי, לולא פעל פנחס].
כהן ששמש בטומאה - אין אחיו הכהנים מביאין אותו לבית דין,
אלא פרחי כהונה מוציאין אותו חוץ לעזרה ומפציעין את מוחו
בגזירין (פקעין אשעל"ש בלע"ז).
זר ששמש במקדש: רבי עקיבא אומר בחנק, וחכמים אומרים: בידי
שמים.

גמרא :

מאי 'קסוה' ?

אמר רב יהודה: כלי שרת; וכן הוא אומר (במדבר ד, ז) [ועל שלחן הפנים יפרשו בגד
תכלת ונתנו עליו את הקערת ואת הכפת ואת המנקית] ואת קשות הנסך [ולחם התמיד עליו יהיה];
והיכא רמיזא (דשייכא בה מיתה) ?
(במדבר ד, כא) ולא יבאו לראות כבלע את הקדש ומתו ('כבלע' - לשון גנב: שמבליעין ומחביאין; ורמז
בעלמא הוא, ולא מקרא נפיק, דעיקר קרא - בלויים כתוב: שהזהירו שלא לראות בסלוק מסעות בשעת הכנסת
כלים לנרות שלהן: שהיו אהרן ובניו מכסין הארון והמזבחות, כמו שכתוב שם 'ובא אהרן בנסע המחנה והורידו'
(במדבר ד, ה)).

והמקלל בקוסם :

תני רב יוסף: "יכה קוסם את קוסמו" (שמקלל כלפי מעלה בקוסם "יכה הקוסם זה
את קוסמו", היינו כלפי מעלה: שנותן קסמים האלו בלבד, דקחשיב ליה האי קוסם בעיניו שהוא ראוי ויש בו
כח לקלל בו).
רבנן ואיתימא רבה בר מרי אמרי: יכהו קוסם (מקלל את חבירו ואומר יכהו
הקוסם הזה), לו ולקונו ולמקנו (דהיינו כלפי מעלה: שהוא קונה את העולם, ומקנה
לבריותיו את טובו).

והבועל ארמית :

בעא מיניה רב כהנא מרב :

(סנהדרין פב, א)

לא פגעו בו קנאין מהו (מה עונש בדבר) ?
אינשייה רב לגמריה (שכח מה שגמר מדבר בדבר זה, ולא ידע להשיבו).
אקריהו לרב כהנא בחלמיה: (מלאכי ב, יא) בגדה יהודה ותועבה נעשתה בישראל
ובירושלים כי חלל יהודה קדש ה' אשר אהב ובעל בת אל נכר; אתא, אמר ליה: הכי
אקריון !
אדכריה רב לגמריה:
'בגדה יהודה' - זו עבודת כוכבים, וכן הוא אומר (ירמיהו ג, כ) [אכן בגדה אשה
מרעה] כן בגדתם בי בית ישראל נאום ה'
'ותועבה נעשתה בישראל ובירושלים' - זה משכב זכור, וכן הוא אומר (סיפיה
דקרא 'תועבה היא') (ויקרא יח, כב) ואת זכר לא תשכב משכבי אשה תועבה היא

'כי חלל יהודה קדש ה' - זו זונה (מופקרת, ואפילו ישראלית), וכן הוא אומר (דברים כג, יח) לא תהיה קדשה מבנות ישראל [ולא יהיה קדש מבני ישראל] ('קדש' = מפקיר קדושתו והולך לרדוף זונות; 'קדשה' = מחללת קדושתה; וכן 'קדש' = מחלל קדושתו) 'ובעל בת אל נכר' - זה הבא על הכותית, וכתוב בתריה (מלאכי ב, יב) 'כרת ה' לאיש אשר יעשנה ער ועונה מאהלי יעקב ומגיש מנחה לה' צבאות; אם תלמיד חכם הוא - לא יהיה לו ער בחכמים ועונה בתלמידים, אם כהן הוא - לא יהיה לו בן מגיש מנחה לה' צבאות. א"ר חייא בר אבוי: כל הבא על הכותית - כאילו מתחתן בעבודת כוכבים, דכתיב 'ובעל בת אל נכר': וכי בת יש לו לאל נכר? אלא זה הבא על הכותית.

(משום ר' חייא בר אבוי נקט לה:) ואמר רבי חייא בר אבוי: כתוב על גלגלתו של יהויקים: 'זאת ועוד אחרת' (זאת) נקמה נעשית בה כבר, 'ועוד אחרת' - תעשה בה).

זקינו דרבי פרידא (הוא רבי חייא בר אבוי, והכי אמרינן ב'חלק') אשכח ההוא גולגלתא דהות שדיא בשערי ירושלים, והוה כתוב עליוה 'זאת ועוד אחרת'; קברה, והדר נבוג (בצבצה ויצאה מקבורתה)! קברה, והדר נבוג! אמר: האי - גולגלתא של יהויקים, דכתיב ביה (ירמיהו כב, יט) קבורת חמור יקבר סחוב והשלך מהלאה לשערי ירושלים ('קבורת חמור' = מושלך ברחובות); אמר: מלכא הוא, ולא אורח ארעא לבזוי; שקלה, כרכה בשיראי ואותביה בסיפטא (ארגז); אתאי דביתהו [אשתו של זקינו של רבי פרידא], חזיתה [ראתה את הגלגולת בארגז], נפקת, אמרה להו לשיבבתהא (לשכנותיה); אמרי לה: האי [גולגולת זו] - דאיתתא קמייתא היא [של אשתו הראשונה של בעלך], דלא קא מנשי לה (אינה נשכחת מלבו); שגרתא לתנורא (הסיקה את התנור) וקלתה [ושרפה את הגלגולת]; כי אתא - אמר: היינו דכתיב עליוה 'זאת ועוד אחרת'.

כי אתא רב דימי, אמר: בית דינו של חשמונאי גזרו: הבא על הכותית - חייב עליה (כלומר: נענש בה משום כל אלו) משום נשג"א: נדה (אף על פי שדם כותית כדם בהמה, מכל מקום מיאוס וחילול לקדושת השם הוא), שפחה (שהיא כשפחה אצל; שכנסת ישראל - גבירה נקראת), גויה ('לא תתחתן עם כי יסיר וגו' - כל המסירות את הלב במשמע; ומיהו לאו ד'לא תתחתן' ליכא דאורייתא: דרך חתנות משמע, ובית דינו של חשמונאי גזרו דלפרוש מינה משום כל הני), אשת איש (ולאו ממש, דקדושין לית להו; ומיהו לאשת איש דמיא, וחייב לפרוש הימנה שלא יהא רגיל באשת איש).

כי אתא רבין, אמר: משום נשג"ז: נדה, שפחה, גויה, זונה, אבל משום אישות - לית להו (שסתם כותית מופקרת, ואינה מיוחדת לבעלה, ולא דמיא לא"א); ואידך? נשייהו ודאי לא מיפקרי.

אמר רב חסדא: (קנאי) הבא לימלך (בבית דין בשעת מעשה, אם יפגע בו) - אין מורין לו (שלא נאמרה אלא למקנא מעצמו, ואינו נמלך). איתמר נמי: אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן: הבא לימלך אין מורין לו; ולא עוד, אלא שאם פירש זמרי (מן האשה) והרגו פנחס (אחר כן) - נהרג עליו (שלא נאמרה הלכה דא אלא בשעת מעשה); נהפך זמרי והרגו לפנחס - אין נהרג עליו, שהרי רודף הוא.

(במדבר כה, ה) ויאמר משה אל שופטי ישראל וגו' [הרגו איש אנשיו הנצמדים לבעל פעור]; הלך שבטו של שמעון אצל זמרי בן סלוא, אמרו לו: הן דנין דיני נפשות ואתה יושב ושותק? מה עשה? - עמד וקיבץ כ"ד אלף מישראל והלך אצל כזבי, אמר לה: השמיעי לי! אמרה לו: בת מלך אני, וכן צוה לי אבי: לא תשמעי אלא לגדול שבהם! אמר לה: אף הוא (זמרי - הוא שלומיאל) נשיא שבט (שמעון) כדלקמן) הוא, ולא עוד אלא שהוא גדול ממנו, שהוא (שמעון) שני לבטן והוא (לוי) שלישי לבטן. תפשה בבלוריתה והביאה אצל משה, אמר לו: בן עמרם! זו אסורה או מותרת? ואם תאמר אסורה - בת יתרו מי התיירה לך? (משה - קודם מתן תורה נשא, וכשנתנה תורה - כולן בני נח היו, ונכנסו לכלל מצות, והיא עמהם, וגרים רבים של ערב רב.) נתעלמה ממנו הלכה (שנאמר לו בסיני: הבעל כותית וכו').

[## אמנם לפי המשך הסיפור כאן עדיין לא עשה מעשה - היה משה צריך להזהיר אותו ולומר לו שקנאין פוגעין בו.]

געו כולם בבכיה, והיינו דכתיב (במדבר כה, ו) [והנה איש מבני ישראל בא ויקרב אל אחיו את המדינית לעיני משה ולעיני כל עדת בני ישראל] והמה בוכים פתח אהל מועד. וכתב (במדבר כה, ז) וירא פנחס בן אלעזר [בן אהרן הכהן ויקם מתוך העדה ויקח רמח בידו] - מה ראה?

אמר רב: ראה מעשה ונזכר הלכה, אמר לו: אחי אבי אבא (היינו משה, שהיה אחי אבי אביו אהרן)! לא כך לימדתני ברדתך מהר סיני: 'הבועל את הכותית - קנאין פוגעין בו'?!
אמר לו: קריינא דאיגרתא איהו ליהוי פרוונקא (שליח).

ושמואל אמר (מאי 'וירא'): ראה (כלומר: נזכר פסוק) ש'אין חכמה ואין תבונה ואין עצה נגד ה' (משלי כא, ג): כל מקום שיש חילול השם אין חולקין כבוד לרב (לפיכך הורה פנחס הלכה בפני רבו ולא המתין ליטול רשות ממשה: שלא יראו הרואים וילמדו להתיר את כותית).

רבי יצחק אמר ר"א: ראה שבא מלאך והשחית בעם (במדבר כה, ז) [וירא פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן ויקם מתוך העדה ויקח רמח בידו ('ויקם... ויקח' - מכלל דעד השתא לאו בידו הוה: 'העדה' = סנהדרין, שהיו יושבים ודנין, כדכתיב 'קח את כל ראשי' ואמרינן בפרק ד' (לעיל לה): חלק להם בתי דינין לדונם דיני נפשות על עון פעור] - מיכן שאין נכנסין בכלי זיין לבית המדרש. שלף שונה (שלף הברזל שבראש העץ של רומח) והניחה באונקלו (מלבש) והיה

(סנהדרין פב, ב)

נשען והולך על מקלו (על העץ לבדו, בלי הברזל, שלא יהיו מכירים בו בני שבטו שלהרוג הוא בא), וכיון שהגיע אצל שבטו של שמעון - אמר: היכן מצינו ששבטו של לוי גדול משל שמעון (כלומר: אתם מפקידים עצמכם אחר בנות מואב - אני למה לא אעשה כמותכם? וכי שבט שלי גדול משלכם, שאהיה פרוש וטהור יותר מכולכם)? (כיון ששמעו כן) אמרו: הניחו לו (ליכנס לקובה), אף הוא לעשות צרכיו (תשמיש) נכנס (שאף הוא רוצה כמותינו), התיירו פרושין את הדבר (ודאי מותר לעשות כן, שהרי פנחס עשה כמותינו) (כך אמרו העומדים שם כשראו שנכנס).

אמר רבי יוחנן: ששה נסים נעשו לו לפנחס: אחד שהיה לו לזמרי לפרוש (מן האשה ושוב אין ניתן להורגו) ולא פירש, ואחד שהיה לו לדבר (לזעוק לאנשי שבטו לסייעו) ולא דבר, ואחד שכוון בזכרותו של איש ובנקבותה של אשה (וראו אותם דבוקים זה בזה, וידעו שניתן רשות לקנאי לפגוע בו, ולא יאמרו "שנאה היתה בלבו עליו"), ואחד שלא נשמטו מן הרומח (לפרוש זה מזה עד שראו שהרגם בידו), ואחד שבא מלאך והגביה את המשקוף (והוציאן נדבקים, ולא הוצרך להשפיל הרומח וישמטו), ואחד שבא מלאך והשחית בעם (והוטרדו בני שבטו ולא הרגו לפנחס); בא וחבטן לפני המקום; אמר לפניו: ריבוננו של עולם! על אלו יפלו כ"ד אלף מישראל - שנאמר (במדבר כה, ט) ויהיו המתים במגפה ארבעה ועשרים אלף? והיינו דכתיב (תהלים קו, ל) ויעמד פינחס ויפלל [ותעצר המגפה].

אמר רבי אלעזר: 'ויתפלל' לא נאמר, אלא 'ויפלל': מלמד כביכול שעשה פלילות (ריב) עם קונו; בקשו מלאכי השרת לדחפו, אמר להן: הניחו לו: קנאי בן קנאי הוא (משבט לוי, שקינא במעשה דינה, דכתיב (בראשית לד, לא) 'הכזונה יעשה את אחותנו'), משיב חימה בן משיב חימה (אהרן, במעשה דקרח, דכתיב 'כי יצא הקצף' [במדבר יז, יא] וכתב 'ויתן את הקטורת' [שם, פסוק יב]) הוא.

התחילו שבטים מבזין אותו: "ראיתם בן פוטי זה שפיטם אבי אמו (יתרו דאלעזר אבי פנחס לקח מבנות יתרו, דכתיב 'ואלעזר בן אהרן לקח לו מבנות פוטיאל לו לאשה' [שמות ו, כה], ומפרש באגדה: 'פוטיאל' - זה יתרו, שפיטם עגלים לעבודת כוכבים; ואמרו בסוטה: 'פוטיאל זה בנו של יוסף, שפטפט ביצרו! ומשנינן: אי אבוא דאמיה מיתרו - אמיה דאימיה מיוסף; אי אבוא דאימיה מיוסף - אימיה דאימיה מיתרו; דיקא נמי דכתיב 'פוטיאל' ולא 'פוטיאל') עגלים לעבודת כוכבים והרג נשיא שבט מישראל"!!

בא הכתוב ויחסו (במדבר כה, יא): פנחס בן אלעזר בן אהרן הכהן [השיב את חמתי מעל בני ישראל בקנאו את קנאתי בתוכם ולא כליתי את בני ישראל בקנאתי]; אמר לו הקב"ה למשה: הקדם לו שלום, שנאמר (במדבר כה, יב) לכן אמור הנני נותן לו את בריתי שלום; וראויה כפרה זו (שעשה פנחס) שתהא מכפרת והולכת לעולם (דכתיב (במדבר כה, יג) 'ברית כהונת עולם תחת אשר קנא לאלהיו ויכפר').

אמר רב נחמן אמר רב: מאי דכתיב (משלי ל, לא) זרזיר מתניס או תיש ומלך אלקום עמו? ארבע מאות ועשרים וארבע ('זרזיר' בגימטריא הכי הוה) בעילות בעל

אותו רשע אותו היום, והמתין ('מתנים' - לשון המתנה) לו פנחס עד שתשש כחו ('אותיש' - עד שתשש כחו), והוא (ופנחס) אינו יודע שמלך אלקום (שכל הקומות שלו) עמו (שהקדוש ב"ה ששמו 'מלך אלקום' עמו: שלא היה צריך להמתין שיתשש כחו; ונראה בעיני שהתיבה הזאת - לשון ערבי שכל פתיחת תיבותיהן 'אל').

במתניתא תנא: ששים (ואין לדבר רמז במקרא), עד שנעשה (ביצים של) כביצה המוזרת (כביצים מחזרות: שהוקלש ונתבלבל שכבת זרע שבתוכו מרוב בעילות), והיא היתה (נתמלאה שכבת זרע) כערוגה מליאה מים; אמר רב כהנא: ומושבה (מקום מושבה שהיתה רחבה ביותר) - בית סאה; תני רב יוסף: קבר שלה (פתיחת רחמה) - אמה; אמר רב ששת: לא 'כזבי' שמה אלא 'שויילנאי בת צור' שמה, ולמה נקרא שמה 'כזבי'? - שכזבה באביה (שצוה אליה "אל תשמעי אלא לגדול שבהם"); דבר אחר: 'כזבי' - שאמרה לאביה "כוס (שחוט) בי עם זה (אותם על ידי)", והיינו דאמרי אינשי (על שם 'כזבי' אומרים דבר זה): בין קני לאורבני (מקום יחוד; 'אורבני' = ערבה דקה הגדלה בין האגמים; אשטוינ"א בלע"ז) שויילנאי מאי בעיא בהדי? (- ודאי משום זנות הלכה לשם); קלפי דקני (קליפות הקנים) - שויילנאי מאי בעיא? (ודאי משום זנות הלכה שם) ! גפתה לאמה (הנאיפה אמה, כלומר: הוציאה שם גפייתה על אמה: שכיון שזינתה - קורין אותה זונה בת זונה).

אמר רבי יוחנן: חמשה שמות יש לו: זמרי, ובן סלוא, ושאול, ובן הכנענית, ושלומיאל בן צורי שדי: זמרי - על שנעשה כביצה המוזרת; בן סלוא - על שהסליא עונות של משפחתו (הסליא = גרם שיזכרו ויטפרו, לשון 'לא תסולה' (איוב כח, טז) 'המסולאים בפז' (איכה ד, ב); שהיו מעריכין עצמן בפז; ואת זה ואת משפחתו סלו בניאופים; לישנא אחרינא: גרם לחפש ולדקדק אחר עונם, לשון 'מסלסל בשער' (נזיר דף ג.)); שאול - על שהשאיל עצמו לדבר עבירה; בן הכנענית - על שעשה מעשה כנען (זמה, כדאמרינן ב'ערבי פסחים' (דף קיג): 'חמשה דברים צוה כנען את בניו, ואהבו את הזמה'); ומה שמו? - שלומיאל בן צורי שדי שמו.

כהן ששימש בטומאה [כהן ששימש בטומאה - אין אחיו הכהנים מביאין אותו לבית דין אלא פירחי כהונה מוציאים אותו חוץ לעזרה ופוצעים את מוחו בגיזרין]: בעא מיניה רב אחא בר הונא מרב ששת: כהן ששימש בטומאה חייב מיתה בידי שמים או אין חייב מיתה בידי שמים? אמר ליה: תניתוה: 'כהן ששימש בטומאה - אין אחיו הכהנים מביאין אותו לבית דין אלא פירחי כהונה מוציאים אותו חוץ לעזרה ופוצעים את מוחו בגיזרין' ואי סלקא דעתא מחייב בידי שמים - לישבקה דליקטול בידי שמים?! אלא מאי - אינו חייב? מי איכא מידי דרחמנא פטריה ואנן ניקום וניקטול ליה? ולא? והתנן: 'מי שלקה ושנה - בית דין מכניסין אותו לכיפה': רחמנא פטריה ואנן קטלינן ליה! האמר רבי ירמיה אמר ריש לקיש: במלקות של כריתות עסקינן [אבל עובר על לאו שאין בבו כרת - לא מכניסים לכיפה, ואין ממיתים], דגברא בר קטלא הוא.

והא גונב הקסוה? האמר רב יהודה: בכלי שרת עסקינן, ורמיזא: (במדבר ד, כ) [ולא יבואו לראות כבלע את הקדש ומתו]. והא המקלל את הקוסם? הא - תני רב יוסף: "יכה קוסם את קוסמו", דמיחזי כמברך את השם. והא בועל את הכותית? הא אקריה לרב כהנא בחלמיה ('כרת וגו' - אלמא בר כרת הוא), ואדכריה רב לגמריה.

איתיביה [לרב ששת שאמר שממתיתם אף על פי שאין הלאו חמור כגון שיש בו כרת או מיתה בידי שמים]: [זבחים פ"ד מ"ג] 'היוצק (שמן על מנחה), והבולל (בשמן), והפותר (פתיים לאחר אפייתה כגון מנחת מחבת ומרחשת ומאפה תנור שהן באות אפירות), המולח, המניף, המגיש (בקרן מערבית דרומית, כנגד חודה של קרן, כדאמרינן בסוטה בפרק ב' (דף יב:)), והמסדר את השולחן (ולחם הפנים), המטיב את

הנרות, והקומץ, והמקבל דמים: (אם עשה אחת מאלו) בחוץ - פטור (דלא חייב כרת אלא שוחט, דכתיב (ויקרא יז, ג) 'אשר ישחט וגו', ומעלה, דכתיב (שם, פסוק ח) 'אשר יעלה עולה'; וזוהר, דאתרבי 'מדם שפך' [שם פסוק ד] בפ"ד (סנהדרין לד); וכל הני דיש אחריה עבודה - אמעיט בפרק בתרא דזבחים (דף קטו): 'מה העלאה מיוחדת שהוא גמר עבודה - אף כל שהוא גמר עבודה', ו אינן חייבין עליהן

(סנהדרין פג, א)

לא משום זרות (זר שעשה אחת מהם בפנים - אינו חייב מיתה, דנפקא לן בסדר יומא (דף כד). מ'ועבדתם עבודת מתנה' [במדבר יח, ז], ודרשינן: עבודה תמה, ולא עבודה שיש אחריה עבודה, וכל הני יש אחריה עבודה: יוצק ובולל ושאר עבודות דמנחה - יש אחריה עבודה דהקטרת הקומץ אחר כולן; מסדר השולחן - עבודה אחרונה של לחם הפנים היינו טילוק בזיכין והקטרת; המטיב את הנרות - המדשנס שחרית יש אחריה הדלקת ערבית, מקבל דמים - יש אחרי זריקה), ולא משום טומאה (כהן טמא ששימש; דזרות ושימוש בטומאה - מחד קרא נפקי אזהרה דידהו, בפרק 'כל הזבחים', תנינא ב'שחיתת קדשים' (זבחים דף טו): 'וינזרו מקדשי בני ישראל ולא יחללו' [ויקרא כב, ב] - דהיינו טומאה, כדכתיב בתריה 'אמור אליהם לדורותיכם וגו' [שם, פסוק ג]; וזר נמי מיניה דרשינן: מדאיצטריך קרא למיכתב 'בני ישראל': למעטי מאי? אי למעוטי קדשי נכרים וקדשי נשים - וכי בטומאה קרבי? והא אמרינן התם דלא, אלא הכי קאמר: בני ישראל נמי שהם זרים - לא יעבדו, שלא יחללו; וכיון דזרות וטומאה מחד קרא נפקי - מאן דמחייב אזהרות מחייב נמי אטומאה), ולא משום מחוסר בגדים (דאינהו נמי מזרות אתרבאי, בפ"ב דזבחים (דף יז); דכתיב [שמות כט, ט] 'וחגרת אותם אבנט וגו': בזמן שבגדיהם עליהם - כהונתם עליהם, אין בגדיהם וכו', והווי להו 'זרים'), ולא משום רחוק ידיים ורגליים (ד'חוקה' 'חוקה' ממחוסר בגדים גמר לה התם לענין אחולי עבודה; והאי תנא נמי יליף מינה, דאמר 'מה מחוסר בגדים לא מחייב אלא אגמר עבודה - האי נמי לא מחייב אלא אעבודה שהוא גמר') - הא מקטר (דהויא עבודה תמה: שאין אחריה עבודה) - חייב (משום טומאה); מאי - לאו מיתה?

לא, באזהרה (לאו הוא דמחייב, דכתיב 'ולא יחללו'). (ופרכינן): אלא זר נמי לאזהרה (הא דדייקינן 'הא מקטיר' לענין זרות - תימא נמי דלאו הוא דמחייב)? והכתיב (במדבר יח, ז) [ואתה ובניך אתן תשמרו את כהנתכם לכל דבר המזבח ולמבית לפרכת ועבדתם עבדת מתנה אתן את כהנתכם] והזר הקרב יומת (והא מיתה בהדיא כתיב) [קשיא לרב ששת] !?

הא כדאיתא והא כדאיתא (בזרות דייקינן 'הא מקטר חייב מיתה', ולענין טומאה - לאו). מכלל דיוצק ובולל (מדקאמר 'מקטר' לאו בעלמא הוא דאית ביה, ומהווא חיובא ממעיט ליוצק ובולל) - (אלמא) לאו נמי לא (אפילו לאו לא מחייב משום טומאה)? והתניא: 'אזהרה ליוצק ובולל' (לטומאת הגוף) מניין? תלמוד לומר: (ויקרא כא, ו) קדושים יהיו [לאלהיהם] ולא יחללו [שם אלקיהם כי את אשי ה' לחם אלקיהם הם מקריבם והיו קדש] (אם אינו ענין לעבודה תמה, דהא כתיב 'וינזרו... ולא יחללו' [ויקרא כב, ב] - תנהו ענין לעבודה שיש אחריה עבודה) !?

מדרבנן, וקרא אסמכתא בעלמא.

מיתיבי (ברייתא היא, וחשיב נמי טובא, ותני נמי טמא ששימש): 'ואלו הן שבמיתה: ... טמא ששימש ...' תיובתא.

גופא: ואלו שבמיתה (כולה מתניתא יליף לה מקראי לקמן): האוכל את הטבל, וכהן טמא שאכל תרומה טהורה, וזר שאכל את התרומה, וזר ששימש, וטמא ששימש, וטבול יום ששימש, ומחוסר בגדים, ומחוסר כפרה, ושלא רחץ ידיים ורגלים, ושתיי יין, ופרועי ראש (ששימשו פרועי ראש: שעברו עליהם יותר משלשים יום שלא גלחו ראשם); אבל ערל (שמתו אחיו מחמת מילה), ואונן (וכן אונן ששימש) ויושב (וכן מי ששימש מיושב) (דכל הני כוליהו קים להו בהוא דמחלי עבודה בפ"ב דזבחים (דף טו):) - (אפילו הכי) אינן במיתה אלא באזהרה (לקמן מפרש לה); (כהן) בעל מום (ששימש): רבי אומר במיתה, וחכמים אומרים באזהרה (לקמן מפרש פלוגתייהו); הזיד במעילה (נהנה מן הקדש שיש בו מעילה במזיד): רבי אומר במיתה, וחכמים אומרים באזהרה.

'האוכל את הטבל' מנלן?

דאמר שמואל משום רבי אלעזר: 'מניין לאוכל את הטבל שהוא במיתה? דכתיב: (ויקרא כב, טו) ולא יחללו את קדשי בני ישראל את אשר ירימו לה' - ('אשר ירימו') בעתידים לתרום הכתוב מדבר (וקאמר דלא יחללו = שאסור לאכלם בטבלס) ויליף 'חילול' 'חילול' מתרומה (שאכלה בטומאה דכתיב 'ומתו בו כי יחללוהו' [ויקרא כב, טז]): מה להלן [בתרומה] במיתה - אף כאן במיתה. ונילוף 'חילול' 'חילול' מנותר ('כי את קדש ה' חלל' [ויקרא יט, ח]): מה להלן בכרת אף כאן בכרת?

מסתברא מתרומה הוה ליה למילף, שכן (1) תרומה (2) חוצה לארץ (3) הותרה, (4) ברבים, (5) פירות, (6) פיגול, (7) ונותר (סימן הוא זה: 1) תרומה - וזה [הטבל] - תרומה מעורבת בו; 2) ואין נוהגין בחוצה לארץ, אבל נותר נוהג במדבר ובשעת היתר הבמות בכל מקום; (3) ויש היתר לאיסורו: זה יש היתר לאיסורו: בהפרשה, וזה יש היתר לאיסורו: דטביל ומותר בתרומה; אבל נותר אין היתר לאיסורו; (4) זה נאמר בו 'חלול' בלשון רבים: 'ולא יחללו' וזה בלשון רבים 'כי יחללוהו', אבל נותר - לשון יחיד: 'קדש ה' חלל'; (6) פיגול (7) ונותר - אין נוהג לא בטבל ולא בתרומה, אלא בקדשים);

אדרבה מנותר הוה ליה למילף, שכן (1) פסול אוכל (נותר וטבל שניהם פסול המאכל, אבל תרומה - פסול הגוף הוא, ד'כי יחללוהו' - בטומאת הגוף כתיב) (2) אין לו היתר במקוה (טבל ונותר אין להם טהרה במקוה, אבל טמא [לאכול] בתרומה - יש לו טהרה במקוה) ! הנך נפישן.

רבינא אמר: חילול דרבים מחילול דרבים עדיף.

'וכהן טמא שאכל תרומה טהורה' - מנלן?

דאמר שמואל: מניין לכהן טמא שאכל תרומה טהורה - שהוא במיתה בידי שמים? - דכתיב (לכהנים טמאים דבר הכתוב בפרשת אמור [ויקרא כב, ד] 'איש איש מזרע אהרן') (ויקרא כב, ט) ושמרו את משמרתו ולא ישאו עליו חטא וגו' [ומתו בו כי יחללוהו אני ה' מקדשם]; (מילתא באפי נפשה היא וקאי אדשמואל דאמר 'טמא שאכל תרומה':) טהורה - אין (טהורה דווקא), (אבל) טמאה - לא (לאו במיתה אם אכלה בטומאת הגוף), דאמר שמואל אמר רבי אלעזר: מניין לכהן טמא שאכל תרומה טמאה שאינו במיתה? - שנאמר 'ומתו בו כי יחללוהו' -

(סנהדרין פג, ב)
פרט לזו שמחוללת ועומדת.

וזר שאכל את התרומה:
אמר רב: זר שאכל את התרומה לוקה.
אמרי ליה רב כהנא ורב אסי לרב: לימא מר במיתה, דכתיב ('ומתו בו כי יחללוהו' ובתריה: (ויקרא כב, י) וכל זר לא יאכל קדש [תושב כהן ושכיר לא יאכל קדש]? (וכל פרשתא - בתרומה קא, דכתיב [ויקרא כב, ז] 'ובא השמש וטהר ואחר יאכל מן הקדושים [כי לחמו הוא]': שאין כפרתו מעכבתו, ואילו קדשים לא אכיל עד שיביא כפרה).
'אני ה' מקדשם' (סוף הפסוק דלעיל: ויקרא כב, ט) הפסיק הענין (הפסיק בין 'ומתו בו' ובין 'כל זר', ומשמע דלא כתיב מיתה אלא לגבי כהנים, ומשום טומאה).
מיתיבי: 'ואלו הן שבמיתה: זר האוכל את התרומה'?
מתניתא אדרב קא רמית? רב תנא הוא, ופליג.

וזר ששימש - דכתיב (במדבר יח, ז) [ואתה ובניך אתך תשמרו את כהנתכם לכל דבר המזבח ולמבית לפרכת ועבדתם עבדת מתנה אתן את כהנתכם] והזר הקרב יומת.

וטמא ששימש - כדבעא מיניה רב חייא בר אבין מרב יוסף: מניין לטמא ששימש שהוא במיתה?
דכתיב (ויקרא כב, ב) דבר אל אהרן ואל בניו וינזרו (ויבדלו מלעבוד) מקדשי בני ישראל ולא יחללו את שם קדשי [אשר הם מקדשים לי אני ה'], ויליף 'חילול' 'חילול' מתרומה: מה להלן [כהן טמא שאכל בקדשים] במיתה - אף כאן [כהן טמא שעבד עבודה] במיתה.
ונילף 'חילול' 'חילול' מנותר: מה להלן כרת אף כאן כרת?
מסתברא מתרומה הוה ליה למילף, שכן גוף, טמא, מקוה, ברבים (טמא ששימש, וטמא שאכל תרומה - שניהם פסולי הגוף, ושניהם פסולי טומאה, ויש להם היתר במקוה, וחלולו בלשון רבים) !
אדרבה: מנותר הוה ליה למילף, שכן קדש, פנים, פיגול ונותר (טמא ששימש ועסק בקדשים ובנותר קדש ושניהם פסולים מה שאין כן בתרומה) !
חילול דרבים מחילול דרבים עדיף.

טבול יום ששימש - מנלן?
דתניא: רבי סימאי אומר: רמז לטבול יום שאם עבד - חילול, מניין?
תלמוד לומר: (ויקרא כא, ו) קדושים יהיו לאלהיהם ולא יחללו [שם אלקיהם כי את אשי ה' לחם אלקיהם הם מקריבם והיו קדש]; אם אינו ענין לטמא ששימש, דנפקא לן

מ'וינזרו' - תניהו ענין לטבול יום ששימש, ויליף 'חילול'
'חילול' מתרומה: מה להלן במיתה אף כאן במיתה.

ומחוסר בגדים - מנלן?

אמר רבי אבהו אמר רבי יוחנן, ומטו בה משמיה דרבי אלעזר ברבי שמעון: (שמות כט, ט) וחגרת אותם אבנט [אהרן ובניו וחבשת להם מגבעת והיתה להם כהנה לחקת עולם ומלאת יד אהרן ויד בניו]: ('וחגרת אותם אבנט וגו' והיתה להם כהונה' משמע שעל ידי בגדים הויא כהונה:)
בזמן שבגדיהם עליהם - כהונתם עליהם, אין בגדיהם עליהם - אין כהונתם עליהם, והווי להו 'זרים', ואמר מר: זר ששימש - במיתה.

ומחוסר כפרה - מנלן?

אמר רב הונא דאמר קרא (ויקרא יב, ח) [ואם לא תמצא ידה די שה ולקחה שתי תרים או שני בני יונה אחד לעלה ואחד לחטאת] וכפר עליה הכהן וטהרה - 'טהרה' - מכלל שהיא טמאה (קודם כפרה), ואמר מר: טמא ששימש - במיתה.

ושלא רחוק ידיים ורגלים - מנלן?

דכתיב (שמות ל, כ) בבאם אל אהל מועד ירחצו מים ולא ימותו [או בגשתם אל המזבח לשרת להקטיר אשה לה].

ושתויי יין - דכתיב (ויקרא יט, ט) יין ושכר אל תשת וגו' [אתה ובניך אתך בבאכם אל אהל מועד ולא תמתו חקת עולם לדרתיכם].

ופרועי ראש - דכתיב (יחזקאל מד, כ) ראשם לא יגלחו ופרע לא ישלחו [כסום יכסמו את ראשיהם] וכתיב בתריה (יחזקאל מד, כא) ויין לא ישתו [כל כהן בבואם אל החצר הפנימית]:
איתקש פרוע ראש לשתויי יין: מה שתויי יין במיתה - אף פרועי ראש במיתה.
[## ומדוע לא למדו מן הפסוק: ויקרא יג, ו: ויאמר משה אל אהרן ולא לעזר ולאיתמר בניו: ראשיכם אל תפרעו ובגדיכם לא תפרעו ולא תמתו ועל כל העדה יקצף ואחיכם כל בית ישראל יכנו את השרפה אשר שרף ה' - מרגליות הים]

אבל ערל, אונן, יושב - באזהרה [ולא במיתה בידי שמים]:
ערל - מנלן?

אמר רב חסדא: דבר זה מתורת משה רבינו לא למדנו עד שבא יחזקאל בן בוזי, ולמדנו: (יחזקאל מד, ט) [כה אמר ה' אלקים] כל בן נכר (כהן מומר לעבודת כוכבים), (שהוא) ערל לב (ונתנכרו מעשיו לאביו שבשמים)

(סנהדרין פד, א)

וערל בשר (שמתו אחיו מחמת מילה) - לא יבא אל מקדשי [לכל בן נכר אשר בתוך בני ישראל] ('לא יבא' - והיינו אזהרה; מדברי קבלה בעלמא, ולא לקי עלה).
[## וברמב"ם פ"א מהלכות ביאת המקדש כתב שלוקים; וכי לומדים מלקות מדברי נביאים? אולי גלוי מילתא? - תשובות: כסף משנה: שלוקין על לאו מדברי סופרים; ועוד תשובות במרגליות הים]

אונן - מנלן [אזהרה שלא יעבוד במקדש]?

דכתיב [בכהן גדול שמת לו מת] (ויקרא כא, יב) ומן המקדש לא יצא ולא יחלל את מקדש אלהיו [כי נזר שמן משחת אלקיו עליו אני ה'] (כלומר: אף על פי שמתו אביו ואמו - אין צריך לצאת מן המקדש: שאם יעבוד - לא יחלל) - הא (כהן) אחר, שלא יצא - חילול.
אמר ליה רב אדא לרבא: ונילף 'חילול' 'חילול' מתרומה: מה להלן במיתה אף כאן במיתה?

מי כתיב ביה בגופיה (מי כתיב בכהן הדיוט גופיה 'חילול')? מכללא קאתי (מכלל דמכהן גדול דכתיב ביה אונן ואינו מחלל - הוא דקא אתי); הוי 'דבר הבא מן הכלל' וכל דבר הבא מן הכלל - אין דנין אותו בגזרה שוה.

יושב [כגון בשעת קבלת הדם; או בהולכה בכסא גלגלים? אבל בזמן שחיטה - אין זו עבודה, שמתרת בזר] - מנלן?

אמר רבא אמר רב נחמן: אמר קרא: (דברים יח, ה) כי בו בחר ה' אלהיך מכל שבטיך לעמוד לשרת [בשם ה' הוא ובניו כל הימים] - לעמידה בחרתיו ולא לישיבה (דכיון דלא נבחר - הוה ליה כזר). (ובפ"ב דזבחים (דף כג:) רמינן: מכדי יושב - כזר דמי, ומיחל עבודה? אימא: במיתה

הוא, כזר; אלמה תניא 'אינו במיתה'? והתם מפרק לה: משום דהוי זר, ושלא רחץ ידיים ורגלים, ושתיי יין - שלשה כתובים הבאים כאחד דכתיב בהו מיתה, ואין מלמדין.)

בעל מום:

רבי אומר במיתה, וחכמים אומרים באזהרה.

מאי טעמא דרבי?

דכתיב (ויקרא כא, כג) אך אל הפרוכת לא יבא וגו' [ואל המזבח לא יגש כי מום בו ולא יחלל את מקדשי כי אני ה' מקדשם], ויליף 'חילול' 'חילול' מתרומה [כהן טמא שאכל תרומה

טהורה]: מה להלן במיתה - אף כאן במיתה.

ונילף 'חילול' 'חילול' מנותר: מה להלן בכרת אף כאן בכרת?

מסתברא מתרומה הוה ליה למילף, שכן פסול הגוף מפסול הגוף.

אדרבה - מנותר הוה ליה למילף, שכן (1) קודש (2) פנים (3) פיגול

ונותר!

אלא מטמא ששימש גמר פסול הגוף מפסול הגוף, [וכן] קודש, פנים,

פיגול ונותר - מקודש פנים פיגול ונותר.

ורבנן?

אמר קרא 'בו' [ויקרא כב, ט]: ושמו את משמרתו ולא ישאו עליו חטא ומתו בו כי יחללוהו אני ה'

מקדשם] (בתרומה במיתה, דכולהו נמי מיניה גמרי) - (ואתא 'בו' למיעוטא): ולא בבעל מום

(ומסתברא בעל מום - הוא דקא ממעט, ולא טמא וטבול יום, שהן - פסול טומאתן במיתה).

הזיד במעילה: רבי אומר: במיתה, וחכמים אומרים: באזהרה:

מאי טעמא דרבי?

אמר רבי אבהו: גמר 'חטא' 'חטא' מתרומה (מעילה כתיב בה 'וחטאה בשגגה'

[ויקרא ה, טו] והכא כתיב 'ולא ישאו עליו חטא ומתו' [ויקרא כב, ט]): מה להלן במיתה אף כאן

במיתה;

ורבנן אמרי: אמר קרא 'בו': בו - ולא במעילה (וממיתה לחודה - הוא

דאמעט, דגבי מיתה הוא דכתיב 'בו', אבל אזהרה מגמרא גמר להזיד במעילה בגזרה שוה ד'חטא' 'חטא'

מתרומה).

זר ששימש במקדש [רבי עקיבא אומר בחנק, וחכמים אומרים: בידי שמים]:

תניא: 'רבי ישמעאל אומר: נאמר כאן (במדבר יח, ז) [ואתה ובניך אתך תשמרו את

כהנתכם לכל דבר המזבח ולמבית לפרכת ועבדתם עבדת מתנה אתן את כהנתכם] והזר הקרב יומת, ונאמר

להלן (במדבר יז, כח) כל הקרב הקרב אל משכן ה' ימות [האם תמנו לגוע]; מה להלן בידי

שמים (דבמאתים וחמשים איש דקרח בשרופים כתיב (במדבר יז)) - אף כאן בידי שמים

רבי עקיבא אומר: נאמר כאן 'והזר הקרב יומת' ונאמר להלן (דברים יג, ו)

והנביא ההוא או חולם החלום ההוא יומת [כי דבר סרה על ה' אלקיכם המוציא אתכם מארץ מצרים והפך

מבית עבדים להדיחך מן הדך אשר צוה ה' אלקיך ללכת בה ובערת הרע מקרבך]; מה להלן בסקילה -

אף כאן בסקילה;

רבי יוחנן בן נורי אומר: מה להלן בחנק אף כאן בחנק (דסבירא ליה

נביא שהדיח את הרבים - בחנק) (ולקמן מפרש במאי פליגי):

במאי קמיפלגי רבי ישמעאל ורבי עקיבא?

רבי עקיבא סבר דנין 'יומת' מ'יומת' ואין דנין 'יומת'

מ'ימות', ורבי ישמעאל סבר דנין הדיוט מהדיוט ואין דנין

הדיוט מנביא;

ורבי עקיבא?

כיון שהדיח - אין לך הדיוט גדול מזה.

במאי קמיפלגי רבי עקיבא ורבי יוחנן בן נורי?

בפלוגתא דרבי שמעון ורבנן (ב'אלו הן הנחנקין', ויליף טעמא מקרא), דתניא:

'נביא שהדיח - בסקילה; רבי שמעון אומר: בחנק'.

הא אנן תנן: ' (זר ששימש): רבי עקיבא אומר בחנק' (ובברייתא קתני לרבי

עקיבא בסקילה)?

תרי תנאי ואלביא דרבי עקיבא: מתניתין רבי שמעון ואלביא דרבי

עקיבא (דאמר נביא שהדיח בחנק זר ששימש - מיניה גמר; ורבי שמעון - תלמידו של רבי עקיבא הוא,

ואמר: לרבי עקיבא - זר ששימש בחנק, נביא שהדיח בחנק), ברייתא רבנן (בני מחלוקתו של רבי

שמעון, ואף הם תלמידי רבי עקיבא, הוו ואמרי משמו סקילה בתרויהו) ואלביא דרבי עקיבא.

הדרן עלך אלו הן הנשרפין